

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ BİLİM DALI

KÜLTÜREL ZEKÂ VE KÜLTÜREL ADAPTASYONUN
AKADEMİK PERFORMANS ÜZERİNE ETKİSİ:
ÜNİVERSİTELERDEKİ YABANCI UYRUKLU
ÖĞRENCİLERLE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde ŞEN

İstanbul

Mayıs, 2019

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ BİLİM DALI

KÜLTÜREL ZEKÂ VE KÜLTÜREL ADAPTASYONUN
AKADEMİK PERFORMANS ÜZERİNE ETKİSİ:
ÜNİVERSİTELERDEKİ YABANCI UYRUKLU
ÖĞRENCİLERLE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde ŞEN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Özgür KÖKALAN

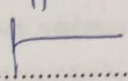
İstanbul

Mayıs, 2019

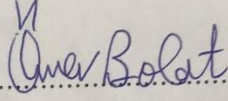
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı, İşletme Yönetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

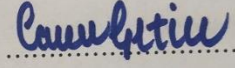
Danışman Doç. Dr. Özgür KÖKALAN

.....

Üye Prof. Dr. Ömer BOLAT

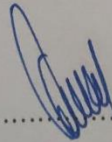

.....

Üye Prof. Dr. Canan ÇETİN

.....

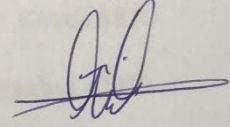
Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.....
Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Kültürel Zekâ ve Kültürel Adaptasyonun Akademik Performans Üzerine Etkisi: Üniversitelerdeki Yabancı Uyraklı Öğrencilerle Yapılan Bir Araştırma” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uydugumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Gözde ŞEN

ÖNSÖZ

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olan değerli tez danışmanım Doç. Dr. Özgür KÖKALAN'a, yaşamımın diğer tüm alanlarında olduğu gibi eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gözde ŞEN

İstanbul - 2019

ÖZET

KÜLTÜREL ZEKÂ VE KÜLTÜREL ADAPTASYONUN AKADEMİK PERFORMANS ÜZERİNE ETKİSİ: ÜNİVERSİTELERDEKİ YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERLE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

Gözde ŞEN

Yüksek Lisans, İşletme Yönetimi

Tez danışmanı: Doç. Dr. Özgür KÖKALAN

Mayıs-2019, 107 Sayfa

Çokkültürlü ortamlarda bulunan bireylerin, buldukları kültürlerde ki insanlarla iletişim kurması, etkileşime geçmesi için kültürel zekâ olgusunun öğrenilmesi ve bu yeteneğin kazanılması gerekmektedir. Kültürel farklılıkların algılanması, anlaşılması, yorumlanmasıyla geliştirilen kültürel zekâ çokkültürlü ortamlarda başarının altın anahtarıdır.

Kültürel zekâ ve kültürel adaptasyonun akademik performans üzerine olan etkisini ortaya koyan bu çalışmada, yurt dışından Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel adaptasyonları ile kültürel zekâ düzeyleri arasındaki ilişkileri incelenmiştir.

Araştırma evreni, İstanbul'da faaliyet gösteren 1 devlet ve 4 vakıf üniversitenin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören lisans, yüksek lisans ve doktora ki 253 yabancı öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin analizi SPSS 23 ve AMOS 23 istatistiksel paket programları ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, Betimleyici İstatistikler, Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre, katılımcıların kültürel zekâ ve kültürel adaptasyon düzeyleri ile akademik performansları arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Adaptasyon, Kültürel Zekâ, Akademik performans, Yabancı Öğrenciler, Çokkültürlülük

ABSTRACT

THE EFFECT OF CULTURAL INTELLIGENCE AND CULTURAL ADAPTATION ON PERFORMANCE: A STUDY WITH FOREIGN STUDENTS IN UNIVERSITIES

Gözde ŞEN

Master of Business Administration

Supervisor: Dr. Özgür KÖKALAN

May-2019, 107 Pages

People in multicultural environments need to be able to communicate and interact with the people in their cultures and to gain the ability to learn cultural intelligence. Cultural intelligence developed by the perception, understanding and interpretation of cultural differences is the golden key to success in multicultural environments.

Cultural intelligence and the effect on performance of cultural adaptation, this study revealed that, abroad and cultural relations between the intelligence level of cultural adaptation of foreign students coming to Turkey were examined.

The research consists of 1 state and 4 foundation universities operating in Istanbul. There are 253 foreign students studying in the second, third and fourth grades of the university. Data were analyzed by SPSS 23 and AMOS 23 statistical package programs. In the analysis of the data, Descriptive Statistics, Confirmatory Factor Analysis and Structural Equation Model were used. According to the results of the analysis, it was determined that there was a significant and positive relationship between the cultural intelligence and cultural adaptation levels and performances of the participants.

Keywords: Cultural Adaptation, Cultural Intelligence, Performance, Foreign Students, Multicultural

İÇİNDEKİLER TABLOSU

İMZA ONAY SAYFASI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
Tablo Listesi	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem.....	3
1.2 Araştırmanın Amacı.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	3
İKİNCİ BÖLÜM	5
2. Kültür Kavramı	5
2.1 Kültürel Farklılıklar	6
2.2 Çokkültürlülük	7
2.3 Kültürel Süreçler.....	8
2.3.1 Kültürleme.....	8
2.3.2 Kültürleşme	8
2.3.3 Kültürlenme.....	9
2.3.4 Asimilasyon-Kültürel Özümseme	9
2.3.5 Kültürel değişme	10
3. Zeka Kavramı.....	10

3.1	Zeka Kuramları.....	12
3.1.1	Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı	12
3.1.1.1	Sözel/Dil Zeka.....	13
3.1.1.2	Mantık/Matematiksel Zeka	13
3.1.1.3	Görsel/Uzamsal Zeka	14
3.1.1.4	Bedensel/Kinestetik Zeka	14
3.1.1.5	Müzik/Ritim Zekası	14
3.1.1.6	Sosyal Zeka	14
3.1.1.7	İçsel Zeka	15
3.1.1.8	Doğacı Zeka	15
3.1.2	Thorndike'ın Zekâ Kuramı	15
3.1.3	Sternberg'in Üçlü Zekâ Kuramı.....	16
3.1.3.1	Analitik Zeka:	16
3.1.3.2	Yaratıcı Zeka:.....	16
3.1.3.3	Pratik Zeka:.....	16
4.	Kültür ile Zeka Arasındaki İlişki	17
	KÜLTÜREL ZEKÂ.....	18
5.	Kültürel Zeka'nın Boyutları.....	21
5.1	Üst-Bilişsel Kültürel Zekâ.....	23
5.2	Bilişsel Boyut	24
5.3	Motivasyonel Boyut	25
5.4	Davranışsal Boyut	25
6.	Kültürel Zekanın Elde Edilmesi ve Geliştirilmesi	26
7.	Kültürel Zekâ Alanında Yapılan Çalışmalar.....	30
8.	Kültürel Farklılıkların Unsurları	31
	KÜLTÜREL ADAPTASYON	33
9.	Adaptasyon Kavramı	33
10.	Kültürel Adaptasyon	36

11. Kültürel Adaptasyon Boyutları	36
11.1 İş odaklı adaptasyon;	36
11.2 Fiziki adaptasyon (Genel adaptasyon);	36
11.3 Sosyal adaptasyon	37
12. Kültürel Adaptasyon Sürecinin Aşamaları.....	37
13. Kültürel Zekanın Kültürel Adaptasyon İle İlişkisi.....	38
14. Performans Kavramı	39
15. Kültürel Zekanın Akademik Performans İle İlişkisi	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	41
YÖNTEM	41
3.2. Evren ve Örneklem.....	41
3.3. Veri Toplama Araçları.....	42
3.4. Veri Analiz Metotları	45
3.6. Kültürel Zekâ Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	47
3.7. Kültürel Uyum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	51
3.8. Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarına İlişkin Temel İstatistiksel Bilgiler.....	54
3.9. Kültürel Zeka, Alt Boyutları ve Akademik performansa İlişkin Korelasyon Analizi	55
3.10. Kültürel Uyum, Alt Boyutları ve Akademik performansa İlişkin Korelasyon Analizi	56
3.11. Kültürel Zeka ve Alt Boyutları ile Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi.....	57
3.12. Yapısal Model	58
3.12.1. Ana Hipotezlerin Testi	58
3.12.2. Alt Hipotezlerin Testi.....	60
3.13. Kültürel Zeka ile Akademik performans Arasında Kültürel Adaptasyonun Aracılık (Mediating) Etkisi	64

3.14.1 Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Analiz Edilmesi	67
3.14.2 Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Analiz Edilmesi	69
3.14.3 Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Geldikleri Coğrafi Bölgeye Göre Analiz Edilmesi	71
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	74
SONUÇ VE ÖNERİLER	74
KAYNAKÇA.....	78
EKLER.....	86
ANKET FORMU	86
ETİK KURUL İZİNİ	89
ÖZGEÇMİŞ	92

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1: Çeşitli Kültür Kavramları ve Anlamları.....	6
Tablo 2.2: Eski ve Yeni Zeka Anlayışlarının Karşılaştırılması.....	12
Tablo 2.3: Kültürel Zekâ Tanımları ve Uygulamaları.....	18
Tablo 2.4 : Kültürel Zekâ Alanında Yapılan Çalışmalar.....	30
Tablo 2.5: Psikolojik ve Sosyo-Kültürel Adaptasyonun Ayırıştırıcı Nitelikleri.....	34
Tablo 2.6: Psikolojik ve Sosyo-Kültürel Adaptasyonun Ayırıştırıcı Nitelikleri.....	35
Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	41
Tablo 3.2: Kültürel Zeka Ölçeği.....	43
Tablo 3.3: Kültürel Uyum / Adaptasyon Ölçeği.....	44
Tablo 3.4: Uyum Ölçüleri ve Kesim Noktaları.....	46
Tablo 3.5: Kültürel Zeka Ölçeği İçin Harman Tek Faktör Testi.....	47
Tablo 3.6: Kültürel Zekânın Alt Boyutlarına İlişkin İlişkiler ve Katsayıları.....	49
Tablo 3.7: Kültürel Zekâ Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Güvenilirlik Analizi.....	50
Tablo 3.8: Kültürel Uyum Ölçeği İçin Harman Tek Faktör Testi.....	51
Tablo 3.9: Kültürel Uyum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin İlişkiler ve Katsayıları.....	53
Tablo 3.10: Kültürel Uyum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonucu.....	54
Tablo 3.11: Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarına İlişkin Temel İstatistik Bilgiler.....	55
Tablo 3.12: Kültürel Zeka, Alt Boyutları ve Akademik performansa İlişkin Korelasyon Analizi.....	56
Tablo 3.13: Kültürel Adaptasyon, Alt Boyutları ve Akademik performansa İlişkin Korelasyon Analizi.....	56
Tablo 3.14: Kültürel Zeka ve Alt Boyutları ile Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi.....	57
Tablo 3.15: Modeldeki İlişkiler ve Katsayılar.....	59
Tablo 3.16: Modeldeki İlişkiler ve Katsayıları.....	61
Tablo 3.17: Hipotezler ve Karşılaştırmalar.....	63
Tablo 3.18: Modeldeki İlişkiler ve Katsayıları.....	66
Tablo 3.19: Modeldeki İlişkiler ve Katsayıları.....	66

Tablo 3.20: Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Analizin Sonuçları.....	68
Tablo 3.21: Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Geldikleri Coğrafi Bölgeye Göre Analizin Sonuçları.....	70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Kültürel Zekânın Boyutları.....	22
Şekil 2.2: Dört Boyutlu Kültürel Zekâ Modeli.....	23
Şekil 2.3: Kültürel Zekânın Gelişim Süreci.....	28
Şekil 3.1: Kültürel Zekâ Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Modeli.....	48
Şekil 3.2: Kültürel Zekâ Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Modeli Nihai Hali.....	50
Şekil 3.3: Kültürel Uyum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Modeli.....	52
Şekil 3.4: Kültürel Zekâ Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Modeli Nihai Hali.....	53
Şekil 3.5: Ana Hipotezlere Ait Yapısal Model.....	58
Şekil 3.6: Nihai Ana Yapısal Model.....	59
Şekil 3.7: Alt Hipotezlere Ait Yapısal Model.....	61
Şekil 3.8: Nihai Alt Yapısal Model.....	63
Şekil 3.9: Aracılık Testi Genel Modeli.....	65
Şekil 3.10: Aracılık Testi İlk Aşama Modeli.....	65
Şekil 3.11: Kültürel Adaptasyonun Aracılık Testi İkinci Aşama Modeli.....	67

KISALTMALAR LİSTESİ

A.e : Aynı eser

A.g.e.: Adı geçen eser

Bkz. : Bakınız

CCQ : Cognitive cultural intelligence (Bilişsel kültürel zekâ)

CQ : Cultural Quotient

CQS : Cultural Intelligence Scale

Çev. : Çeviren

Ed.: Editör

KZ: Kültürel Zekâ

MCCQ: Meta cognitive cultural intelligence (Üst bilişsel kültürel zekâ)

MCQ: Motivational cultural intelligence (Motivasyonel kültürel zekâ)

S: Sayfa

SS: Sayfa sayıları

SPSS: (Statistic Packets For Social Sciencences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi

TDK: Türk Dil Kurumu

YEM: Yapısal Eşitlik Modeli

Vd: Ve Diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İnsan yaşamının temelini oluşturan iletişim faktörü günümüz küresel dünyasında bireyleri, şirketleri ve devletleri birbirine bağlamaktadır. Bu bağ kuşkusuz birçok soruna da neden olmaktadır. Farklı kültürde yaşamını sürdürmüş bireylerin birbirleri ile karşılaşması, çalışması ve yaşamlarını sürdürmeye çalışması bazı iletişim sorunlarını ve anlaşmazlıkları doğurmaktadır. Farklı kültürlere sahip bireyler ya da örgütler arasında yaşanan iletişimsizliklerin en aza indirilmesi için buna neden olan uyum ve etkileşim sorunları çözümlenmelidir.

İletişim, teknoloji, ulaşım ve eğitim gibi alanlarda ki gelişmeler birçok farklı kültürlerden bireylerin daha fazla bir arada bulunmalarına imkân tanımaktadır. Kültürlerarası etkileşim ve farklılıkların yönetilmesinde birbirinden farklı olarak kullanılan birçok örgütsel ve bireysel stratejiler bulunmaktadır. Bu stratejilerin başında yer alan bir yeni kavram ise kültürel zekâdır.

Kültürel zekâ, farklı olarak birçok kültürün bulunduğu çokkültürlü ortamlarda oluşan kültürel farklılıkları yönetebilmek adına, farklı kültürlerin özellikleri özümseme, algılama, yorumlama ve bunları benimseme yeteneğidir. Kültürel zekâ düzeyi güçlü olanlar, gittikleri ülkenin sistemlerine, sosyal yaşamına daha hızlı adaptasyon sağlayabilmekte, bu durum akademik başarı için de önemli bir avantaj yaratmaktadır.

Bu araştırmada, kültürel zekâ ve kültürel adaptasyonun akademik performans üzerinde ki etkisi incelenmiştir. Tez, dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, araştırmanın genel amacına, önemine ve araştırma sorunsalına değinilmiş olup, ikinci bölümde kültür kavramı, kültürel zekâ, kültürel adaptasyon ve akademik performans kavramları açıklanıp, aralarında ki ilişkiler değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise araştırmanın yöntemleri, kültürel zekâ ile kültürel adaptasyon ve akademik performans arasındaki etkiyi belirlemek üzere yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan araştırmayla ilgili bulgu ve değerlendirmeler sunulmuştur.

Bulgulara göre, katılımcıların kültürel zekâ düzeylerinin, kültürel adaptasyon düzeylerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin kültürel zekâlarında ki artış, akademik performanslarını da arttırmaktadır. Yine araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin kültürel adaptasyonlarındaki artışın, akademik performanslarını arttırdığı tespit edilmiştir. Son bölüm olan dördüncü kısımda ise yapılan literatür çalışması, araştırma yöntemlerinin genel değerlendirme sonuçları ve gelecek çalışmalar için öneriler yer almaktadır.

1.1 Problem

Bireylerin ve toplumların kültürlerarası ortamlarda gerek eğitim gerek seyahat gerekse iş ve yaşam koşulları için bulunmaları kültürel çeşitliliklerin bir arada olmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda uyum sağlanma süreçleri, başarıyı gerçekleştirme düzeyleri bireylerde belirli şekilde etkiler oluşturmaktadır. Bu nedenden dolayı bu çalışma, kültürel zekâ ve kültürel adaptasyonun akademik performans üzerinde etkileri olup olmadığını araştırma sonuçlarından yola çıkarak analiz edilmesini sağlamaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, kişilerin kültürel zekâ ve kültürel adaptasyonlarının, akademik performansları üzerindeki etkileri belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ayrıca kültürel zekâ ve kültürel uyumun alt boyutlarının akademik performans üzerindeki etkileri ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma literatürlerde oldukça yeni bir kavram olan kültürel zekâ kavramını genişleterek, akademik performans ve kültürel adaptasyon kavramlarının kültürel zekâyâ etkisine ilişkin bulguları ortaya koyduğundan dolayı önemli bir kaynak niteliğindedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın bir takım kısıtları mevcuttur. Araştırmanın ilk kısıtı örneklem seçiminden kaynaklanmaktadır. Araştırma katılımcıları kolayda örnekleme yöntemi ile 1'i devlet, 4'ü vakıf olmak üzere 5 üniversiteden seçilmiştir. Kolayda örnekleme sıklıkla kullanılan bir örnekleme tipi olsa da güvenilirliği diğer örnekleme tiplerine göre daha düşüktür. Bu nedenle bu araştırmanın bir kısıtı olarak kabul edilebilir.

Araştırmanın diğer bir kısıtı örneklem sayısından kaynaklanmaktadır. Araştırma kapsamında toplam 275 yabancı uyruklu öğrenciye dağıtılmış olup, 253 kişiden eksiksiz ve doğru cevaplar alınabilmektedir. Her ne kadar bu sayı istatistiki olarak analiz

yapmak için yeterli düzeyde olsa da, daha fazla sayıda katılımcı ile daha güvenilir sonuçlar almak mümkündür. Araştırmanın diğer bir kısıtı zamandır.

Araştırmada veri toplama süreci 3 ay sürmüştür. Bu sürecin uzatılmasının örneklem hacmini arttıracığı şüphesiz ki doğrudur ama zaman kısıdından dolayı bu uzatılma gerçekleştirilememiştir.

Araştırmanın son kısıtı ise örneklemin seçim yerinden kaynaklanmaktadır. Örneklem sadece İstanbul'da öğrenim gören yabancı öğrencilerden oluşmaktadır. Her ne kadar Türkiye'de öğrenim göre yabancı öğrencilerin önemli bir kısmı İstanbul'da ikamet etse de, farklı bölgelerden öğrencilere ulaşılması durumunda çıkan sonuçlarının güvenilirliğini arttıracığı bir gerçektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kültür Kavramı

Kültür kavramı tarihsel sürece baktığımızda oldukça geniş bir kavrama sahiptir. Kökeni cultura” kelimesinden gelmiş olup, bu latince kelime ise ekip, biçme anlamında kullanılmaktadır. (Acaray, 2014: 4).

Kültürün kavramsal olarak Türk sözlüklerine girmiş anlamı ise, bir grubu ya da bir toplumu diğerlerinden farklı kılan sosyal yapı, sanat, din ve düşünce kavramlarının oluşumudur.

Kültür kavramının tarihsel süreçte sosyal bilimler alanında ilk tanımını 1871 yılında İngiliz antropolog olan Taylor yapmıştır. F. Taylor’a göre kültür; “bir toplum üyesi olarak yaşamakta olan insanların sahip olduğu bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve daha birçok yetenek ve alışkanlıkların oluşturduğu karmaşık bir bütün” dür. (Bozkurt, 1974: 102). Taylor’un bu kültür tanımı kendisinden sonraki birçok antropologlara yol gösterici olmuştur.

Kültür kavramı tarihsel süreçlerde anlam farklılığına uğradığından net ve tek bir tanımını yapmak oldukça güçtür. En geniş anlamıyla kültürün tanımını yapacak olursak, bir toplumun yaşam biçimi ve o toplumu oluşturan değerlerdir.

Kültür, bireylerin davranış ve yaşam alanlarını yönetir ve sınırlandırır. Kültürün oluşumuna etki eden bireylerdir, fakat kültür de bireylerin sınırlarını çizer. Bir toplumda yaşayan bireyler o toplumun sosyal-kültürel özelliklerine göre yaşam sürerler ve bu şekilde evrenin oluşturduğu kültürün şekillendirdiği kişi haline gelir. Yani kültür ve birey karşılıklı olarak bir etkileşim halindedirler. (Acaray, 2014: 6).

Kültür konusunda duayen olarak nitelendirilen ve bu alanda çalışmalarıyla ön plana çıkan Geert Hofstede, kültürü “insan davranışlarını ve onların ortaya koydukları eserleri şekillendiren değer kalıpları, fikirler ve diğer sembolik anlam sistemlerinin yaratılması ve aktarılması” olarak tanımlamaktadır. (Mercan, 2016: 9).

Tablo 2. 1: Çeşitli Kültür Kavramları ve Anlamları

Kullanım Alanına Göre Kültür	Kavram	Anlamı	Nitelik, Görev, İşlev
Bilimsel alanda kültür	Uygarlık	Çin, Hint, Fransız, Batı ve İslam kültürü ya da uygarlığı gibi.	Tarihsel, bütünsel, evrimsel.
Beşeri alanda ve günlük dilde kültür	Eğitim	Genel, mesleki ve teknik eğitim	Değerlendirici, eleştirici, geliştirici, öğretici ve yayıcı.
Estetik alanda kültür	Sanat	Gotik, Barok, Modern Sanat; resim sanatı, müzik sanatı vb.	Eleştirici, yaratıcı, eğitici, estetik.
Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kültür	Üretim	Avcılık, tarım ve endüstri kültürü.	Günlük toplumsal yaşamı destekleyici, üretici, deneyici, çoğaltıcı ve besleyici.

Kaynak: Güvenç, 2010, s.98.

2.1 Kültürel Farklılıklar

Kültürü oluşturan ve var olmasını, devamlılığını sağlayan en temel öge insandır. İnsanlar ise birbirlerinden farklı olduklarından dolayı kültürel farklılıklarda oluşmaktadır. Bireylerde ki bu kültürel farklılıkların en büyük sebebi farklı toplum içinde yer almaları ve o toplumun kültürü ile yoğrulmalarıdır.

Kültür, geçmişten günümüze gelen değerlerin bütünüdür fakat kültürün eski nesillerden gelmesi değişime uğramadığı anlamına da gelmemektedir. Kültür aynı zamanda değişmelerin odağıdır. (Bozkurt, 2011: 86).

Kültürün değişmesi zamana, yeni oluşan ihtiyaçlara, toplumsal şartlara, çevre faktörlerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Geçmişten günümüze kadar olan süreçlere baktığımızda kültürel değişikliklerin fazlaca hayatımızda var olduğunu söyleyebiliriz. Kendi kültürümüzde buna örnek verecek olursak; atalarımızdan kalma at binmek, kılıç kuşanmak eskilerden gelen geleneksel kültür olarak aktarılsa dahi

günümüzde bunların yerini teknolojinin gelişmesi, ihtiyaçların farklılaşmasıyla otomobil gibi taşıtların almasını verebiliriz.

Cox ve Blake, kültürel farklılıkların gerek birey gerekse toplumlar için faydalı olduğunu vurgulamıştır. Bu faydaların verimli bir şekilde yönetilmesi sonucunda, birey-toplum açısından yarar sağlanacağını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra bu farklılıkların verimli yönetilmesinin toplumlar açısından problem çözme, maliyetlerde düşüş, kaynak sağlama ve pazarlama gibi çeşitli alanlarda birçok gruplar arasında etkileşimi geliştirip kültürlerarası bağların gelişmesini sağlayacağını ortaya koymuşlardır. (Ersoy ve Ehtiyar, 2015: 43).

2.2 Çokkültürlülük

Çokkültürlülük kavramı farklı kültürlerin bir arada olması, aynı yaşam içinde birbirleri ile olan farklılığın benimsenmesi olarak ifade edilebilir. Tarihin hiçbir evresinde kültürler birbirleriyle ilişkisiz, iletişim bağları kopuk olmamıştır. İnsanlık tarihi, sürekli bir etkileşim halinde olmayı ön görmüştür. (Polat ve Kılıç, 2013: 354).

Çokkültürlülük kavramı ilk kullanımı 1957 tarihinde İsveç'i tanımlayabilmek için ortaya çıkmış olup, daha sonraki yıllarda ABD de resmi olarak birçok kültürü barındıran çokkültürlülük hükümet politikasının oluşturulması önerilmiştir. Farklı kesimlerden göçmenleri barındıran ABD başlarda buna karşı gelmiş fakat daha sonra farklı kültürel kimlikler kabul edilerek çokkültürlülük yayılmıştır. Bu kavramın uygulanmasından sonra gelişmiş ülkeler çok sayıda göç almış ve bu bir sorun haline dönüşmeye başlasa da ülkelerde yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerinde beraberinde gelmesiyle bu kavramın sürdürülebilirliğini sağlamıştır. Tüm bu gelişmelerin yanında bunun olumsuz olacağı kanaatinde olan görüş birlikleri de epeyce vardır ve çokkültürlülüğün ülkelere fayda sağlamanın yanı sıra birçok farklı kültürü barındırarak ülkelerin kendine özgü olan dillerinde değişime gidildiğini, sosyal uyumun bozulduğu gibi faktörleri öne sürmüşlerdir. Çokkültürlülük olarak tanımlanan bu kavrama birçok ülke karşı çıkmıştır. (Aksoy, 2013: 5).

Siyasi anlamda bakıldığında çokkültürlülük kavramını ülkeler tehdit olarak algılamaya başlamıştır. Bu sebepten çokkültürlülük kavramını uygulayan ülkeler tekrardan kendi çizgilerine yani ulusal kültürlerine tekrar dönmeye karar vermişlerdir. Örneğin; uzun

yıllardır her gün kamu kanalında yayınlanan günde 45 dakikayı bulan Türkçe olarak yapılan yayın artık haftada 45 dakikaya düşmüştür. Bu olaya için yapılan açıklama ise bu tür yayınların Türklerin toplum uyumuna engel olması olarak ifade edilirken yine benzer bir şekilde Hollanda’da birçok lehçeyi barındıran yayında artık sadece Hollandaca yayın yapan programa dönüştürülmesidir. (Tekinalp, 2005: 79).

2.3 Kültürel Süreçler

Kültürel süreçler, birey ve toplumlar arasındaki ilişkileri belirli zaman diliminde gerçekleştirilmesi sürecidir. Bu süreçleri içeren bazı kavramlara aşağıda yer verilmiştir.

2.3.1 Kültürleme

Kültürleme, “insanoğlunun çocuk ve ergin olarak kendi kültüründe etkinlik kazanması ve eğitim süreci içinde karşılaştığı bilinçli ve bilinç-dışı şartlandırmalar” olarak ifade edilmektedir. (Güvenç, 2010).

Kültürleme bazende yalnız bireyin eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır fakat bu tanım daha geniş kapsamlıdır. Kültürlenme süreci eğitim faktörü bilinçli olarak gerçekleştirilen bir safhadır. Fakat kültürleme insanların bütün yaşam alanlarında kendini göstermektedir. Bu kavramı sosyalleşme olarak adlandıran sosyologlara göre kültürlenme, toplumların bireylere içinde bulunduğu kültürü aktarma, istenildiği gibi şekillendirme ve bu sayede toplumda oluşacak kültürel birliği sağlama süreci olarak açıklamaktadırlar. (Güvenç, 2002: 284).

Kısacası kültürlenme bireyin kendi toplumunda yaşam sürdüğü zaman süresince kültürünün içeriğini öğrenmesi, toplum tarafından ön görülen insan olması sürecidir.

2.3.2 Kültürleşme

Farklı kültürlerde yer alan birey ve grupların karşılıklı olarak birbirleri ile etkileşime girmesi sonucunda birbirlerinden etkilenip, değişiklik gösterilmesi ve her iki tarafında yeni bir kültür edinmesini ortaya çıkaran kavrama ‘kültürleşme’ denilmektedir. (Güvenç, 2010: 285).

En yalın halde kültürleşmeyi, bireylerin ve toplumların farklı kültürler ile etkileşimi olarak tanımlamak mümkündür. Dünyadaki kültürleşme sürecine baktığımızda savaşlar ve göçler farklı kültürlerin birbirlerinden etkilenmesi üzerine süregelen eylemlerdir. Bunun için yalnız bireylerin ya da toplumların doğrudan etkileşimleri olması söz konusu değildir, bu süreç internet, tv gibi iletişim araçları ile de kültürleşme kavramını oldukça yaygın olarak karşımıza çıkarmaktadır. (Aksoy, 2013: 20).

Kültürleşme, birey ve toplumların kendi kültürleri ile etnik kültürün etkileşimidir. Farklı iki toplumun bireyleri bir arada buldukları zaman kültürel alanda oluşan değişimleri kapsayan kültürleşmede, yaşanan bu değişim iki boyutta incelenmektedir. Bu boyutlardan ilki olan **tek** boyutlu kültürleşmede sadece bireyin kendi kültürünün devamlılığını sağlaması ya da yeni kültüre adapte olması söz konusu iken diğer boyuttaki kültürleşmede ise bireyin farklı kültüre ait faktörleri birlikte devam ettirmesini kapsayan süreçtir. (Şahin, 2010: 107).

2.3.3 Kültürlenme

Kültürlenme, kültürlerarası etkileşimin en karışık alanlarından biridir. Çünkü kültürlenme süreci bir yandan birden çok kültür arasında ki etkileşimin sonucunu ortaya koyarken diğer yandan bu etkileşimlerden meydana gelen sonuçları ortaya koymaktadır. (Berry, 1998: 12-21).

Kültürlenme, kültürlenme ve kültürleşme kavramları ile yetişen birey ve toplumların, buldukları kültüre katkıda bulunması, farklı deneyimlerin sınanması gibi yenileme sürecidir. Eğitim ya da kültürlerarası etkileşimler ile yetişen bireylerin, toplumların bu kültürlerden aldıkları içerikleri kendi stilleri ile yenilik katarak aktarması kültürlenme olarak ifade edilmektedir. (Güvenç, 2010: 287).

2.3.4 Asimilasyon-Kültürel Özümseme

Bir kültürün kendi kültürü dışında ki farklı bir kültürü kendisine benzetmesidir. (Arslantürk, 2000: 247). Bennett bu kavramı, “ev sahibi kültürün hakim dünya görüşünü yerleştirme amacı güden yeniden sosyalleştirme süreci” olarak ifade etmiştir. (Bennet, 1998). Asimilasyon sürecinde kültürlerarası etkileşim olmakta ve bir

kültür diğer bir kültüre egemenlik sağlayarak kültürel benzetmeler gerçekleştirmektedir.

2.3.5 Kültürel değişme

Kültürel değişme, bireylerin, toplumların tamamıyla ya da bazı kurumları ile değişikliğe uğramasıdır. Kültür değişimine etki eden üç önemli faktör bulunmaktadır. Bunlar;

- Toplumsal koşullar
- Keşif ve icatlar
- Yayılma dır.

Kültürel değişimin en önemli nedeni toplumsal koşulların değişmesidir. Ekonomik, siyasi faktörler, nüfus artış ve azalışı gibi değişimler etkilemektedir. Diğer bir değişim faktörü olan keşif ve icatlar, yine teknolojinin hızla gelişmesi ile oluşan yenilikler bir neslin daha önceki nesilleri bir çok açıdan anlayamaz hale getirmiştir. Son faktör olan yayılma da ise, meydana gelen her bir yeniliğin değişimin hızla yayılması değişimde önemli bir etkidir. (Macionis ve Plummer, 1997: 112).

3. Zeka Kavramı

Zeka kavramı konusunda herhangi bir görüş birliği olmamakla birlikte farklı çağlarda farklı tanımlamalar yapılmıştır. Bu farklı tanımlamalara L. Terman ile başlayacak olursak; L. Terman zekayı tanımlarken soyut düşünme yeteneği olarak belirtirken, Thorndike zekayı, iyi tepkilerde bulunma yeteneği olarak belirtmiştir. Yine Descartes yanlış doğrudan ayırma yeteneği olarak tanımlarken Sternberg çevreyi ayırt etme, biçimlendirme ve uyum sağlamak için gerekli olan zihinsel yetenek olarak adlandırmıştır. Piaget ise zeka kavramını çevreye uyum sağlama yeteneği olarak adlandırmıştır.

Wesher'in zeka tanımına baktığımızda “bütün olarak mantık çerçevesinde düşünme ve çevresine etki edebilme konularında bireyin genel sığası” olarak tanımlamaktadır. Storddad ise zekayı, “bireyin zor, karmaşık, soyut, ekonomik, amaca uygun, toplumsal değeri olan ve özgün nitelikler taşıyan zihinsel davranışları gösterebilme,

bu koşullar altında bireyin enerjisini davranışlar üzerine toplayabilme ve heyecanlara karşı koyabilme yeteneği'' olarak tanımlamaktadır. (Ay, 2003: 57).

Tüm bu farklı tanımlamalar üzerine ve yıllardır bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar sonucunda zeka da ki en önemli temanın çevreye uyum sağlayabilme yeteneği olduğu anlaşılmış ve zekanın soyut düşünebilme yeteneği olduğu konusunda da ortak bir görüş birliğine varılmıştır. (Aslan, 2009: 6).

Geçmişten günümüze kadar uzanan zeka kavramlarında yapılan farklı tanımlamalardan yola çıkacak olursak, zeka kavramı oldukça çeşitli kavram faktörlerini bir arada taşımaktadır ve bu sebepten oldukça kapsamlıdır. Güncel olarak bu kavramı ifade edecek olursak, "Herhangi bir çevresel bağlamı seçme, biçimlendirme ve kendine göre uyumlu hale getirmek için gerekli olan zihinsel yeteneklerdir." (Erkuş, 1999: 43) Fakat günümüzde yeteneklerin hangisinin zekanın bileşenlerine girdiği konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. Bir toplumda sarf edilen zeki olarak tanımlanan davranış diğer bir toplum açısından bu şekilde algılanmayabilir. Burada kültürel, toplumsal farklılıkların zeka kavramında dahi bir farklılık olarak ortaya çıktığını görmekteyiz.

Bu tanımlamalar ve ortak görüş birliğinden yola çıkarak zeka da önemli bir tema olarak görünen çevreye uyum faktörü bireyin örgüt kurallarına, kültürüne, ortak çalışma alanında bulunduğu diğer kişilere ne kadar uyum sağlayabilirse o kadar başarılı olabileceği kanısı çıkmaktadır. Yine zeka tanımı olarak adlandırabileceğimiz kavramın farklı toplum ve kültürlerde o kesime göre değişebilen bir tanım olarak adlandırıldığını ifade edebiliriz.

Zeka kavramı farklı kişiler tarafından farklı yorumlandığı gibi tarih olarak ta bu kavram zamanla değişikliğe uğramıştır. Geleneksel anlamda var olan zeka tanımı ve araştırmalarında bireylerin zekaları ile neler yaptıkları üzerinde durulmuş ve test edilmiştir, fakat modern zeka tanım ve araştırmalarında ise zeka ile neler yaptıkları değil, neler yapabilecekleri araştırma konusu olmuştur. Eskiye dayanan geleneksel zeka kavramı ve yeni olan modern zeka anlayışında gerçekleşen değişiklik aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2.2: Eski ve Yeni Zeka Anlayışlarının Karşılaştırılması

Zekaya İlişkin Eski Anlayış	Zekaya İlişkin Yeni Anlayış
Zekâ doğuştan kazanılır, sabittir ve değişmez.	Bir bireyin kalıtsal olarak sahip olduğu zekâ iyileştirilebilir, geliştirilebilir ve değiştirilebilir.
Zekâ niceliksel olarak ölçülebilir ve tek bir sayıya indirgenebilir.	Zekâ herhangi bir akademik performansta veya süreçte sergilendiğinden sayısal olarak hesaplanamaz.
Zekâ tekildir.	Zekâ çoğuldur ve farklı yollarla sergilenebilir.
Zekâ gerçek hayattan soyutlanarak (belli zekâ testleriyle) ölçülür.	Zekâ gerçek hayat durumlarından veya koşullarından soyutlanamaz.
Zekâ öğrencileri belli seviyelere göre ayırmak ve onların gelecekteki başarılarını tahmin etmek için kullanılır.	Zekâ öğrencilerin sahip oldukları gizli potansiyelleri keşfetmek ve ortaya çıkarmak için kullanılır.

Kaynak: Saban, 2005: 4.

3.1 Zeka Kuramları

3.1.1 Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı

Zeka kavramının birden fazla tanımlaması yapılmış, fakat zeka ile ilgili tanımın değişmesinin ilk temellerini Howard Gardner Frames of Mind (Zihnin Çerçevesi) isimli eserinde atmıştır. Bu eserde geleneksel anlamda tanımlanan eski zeka anlayışının geride kaldığını ve artık zekanın objektif bir şekilde açıklanabileceğini çağdaş (yeni) zeka anlayışının bensemsenebilirliğinden bahsetmiştir. Gardner'in çoklu zeka kuramı için öne sürdüğü modelinde, zekânın tanımını açıklayıp bu kavrama daha geniş bir anlam yüklemiştir. (Talu, 1999: 165).

Çoklu zeka teorisine göre zeka, artık tek bir ya da iki tür zeka çeşidi (sayısal-sözel) olarak adlandırılmamalı farklı türlerde de ele alınması gerektiği savunulmuştur. Eğer birey bir sorunun çıkması durumunda bunun üstesinden gelebiliyorsa, burada o bireyin zekiliğinden de bahsetmek ve bu zeka kavramının farklı olarak anlamlandırılması

gerekiyor. Bu farklılıklar yaşamın herhangi bir alanından olabileceği için bu tanımı bir iki maddeye sığdırmak oldukça yanlıştır.

Gardner'ın bu teorisi ses getirmiş ve ilgi görmüştür. Bu teoriden sonra artık zeka kavramının içeriği değişmiş, her bir bireyin farklı yetenekleri ve kendisine özgü bir zekasının olduğu kavramı yerini almıştır.

Bu teoriden sonra Gardner'ın zeka tanımlamasına bakacak ve toparlayacak olursak, bir sorun veya problemleri çözebilme kapasitesi olarak birden çok kültürel ortamda değeri kabul edilen bir ürün meydana getirmektir.

Yine zeka, yaşam boyunca karşılaşılan farklı olay ve olgularda problemlerin üstesinden gelerek onları çözüp, başarmak ve yeni çözümler üretebilme yeteneğidir. Bu anlamda zeka, sürekli olarak gelişen ve değişen evrende yaşamak ve bu gelişmelere uyum sağlayabilmek için bireylerde kendine has olan yetenek ve kapasitelerin bütünü olarak ifade edilebilir.

Gardner, çoklu zeka kuramında sekiz tane zeka türünden bahsetmektedir. Bunlara kısaca değinecek olursak; (Başaran, 2004: 9).

3.1.1.1 Sözel/Dil Zeka

Kelimelerle düşünme ve dil kullanımını farklı boyutlarda üretme ve geliştirme yeteneğidir. Siyasetçiler, yazarlar, şairler, spikerler, gazeteciler, ileri seviyede dil zekâsına sahip kesim içindedirler.

3.1.1.2 Mantık/Matematiksel Zeka

Mantık/matematiksel zekâ, rakamlar ile akıl yürütme zekâsıdır. Tümevarım ve tümdengelim yöntemi kullanarak akıl yürütme, iletişim yeteneğini geliştirme, soyut problem çözebilme ve benzer ifadeler ve düşünceler arasındaki karmaşık boyutlara anlam kazandırma ya da aynı yönde ilerleme zekâsına sahip olma olarak tanımlanmaktadır.

3.1.1.3 Görsel/Uzamsal Zeka

Bu zeka türü imge ve resimleri doğru bir şekilde algılama, görüntü olmadan hayal ederek bireyin kendi görsel yaşamını baştan oluşturma yeteneğidir. Bu zeka türü sanatın görsel kısmının da oluşmasına öncülük etmektedir. Heykeltıraşlar, ressamalar, grafikerler, mimarlar buna örnek olarak verilebilir. Bireylerin görüntüleri gözlerinde canlandırıp hayal edebilmesi, hayalinde kurduğu olgulara yaklaşabilmesi ve daha önce yapılmamış farklı şeyleri düşünebilmesi, görsel/uzamsal zekâ türünün özellikleri arasında gösterilmektedir.

3.1.1.4 Bedensel/Kinestetik Zeka

Bireyin tüm iletişim süreçlerini, duygu ve düşüncelerini vücut ifadeleri ile ifade etme yeteneğidir. Bedensel/kinestetik zekâ türü, bireyin somut bir problem karşısında onu çözmesi, yeni bir ürün ortaya koyabilmesi adına vücudunun bazı organlarını (eller, parmaklar gibi) kullanabilme yeteneğidir. Bu durum fiziksel yeteneklerin gelişmesini de sağlamaktadır. El sanatları ile uğraşan veya müzikal enstrüman çalan bireylerde, dansçılarda, cerrahlarda oldukça belirgin olan bir zeka türüdür. Bedensel zekâsı fazla olan bireyler spor faaliyetlere ve ritmik oyunlara daha rahat bir şekilde uyum sağlayabilirler.

3.1.1.5 Müzik/Ritim Zekası

Bu zeka türü ritmi ya da müziği algılama ve üretme, bireyin ritme karşı oluşan duyarlılığını ve duygularını müziğe aktarma da bir araç olarak kullanma yeteneğidir. Müzikal zekâyâ sahip bireyler müziğe dair eserleri rahatça anımsayabilir ve yorumlayabilirler. Bestecilerde, müzisyenlerde, herhangi bir enstrümanı yapan veya çalan bireylerde ya da iyi kulağa sahip diye tabir ettiğimiz bireylerde bu zeka türü baskındır.

3.1.1.6 Sosyal Zeka

Bireyleri anlama ve onlarla iletişim halinde olup ilişkiler kurma kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Bu zekâ türüne sahip bireylerin, yaşamlarındaki bireylerin ruhsal durumlarına önem veren ve farklı ruhsal durumlar karşısında hassas olan empati ilişkisi kurabilen kişilerde görülmektedir. Sosyal zekâyâ sahip olan bireylerin bir

toplulukta görev alma, saygınlık görme, liderlik vasfıyla iş ortaklıkları oluşturma ve uyum içinde çalışma, ortakları ile verimli ilişkiler oluşturma kapasitesine sahiptirler.

3.1.1.7 İçsel Zeka

Bireyin sorumluluklarını bilmesi, kendisini tanıması ve bu çerçevede yaşamını öğrenip uyumlu davranışlarda bulunma yeteneğidir. İçsel zekâ, bireyin kendi yaşamını fazla ve eksik yönleri ile tarafsız olarak değerlendirmesi, yaşamının evrelerinde ne yapmak istediğini ya da istemediğini bilmesi ve doğru kararlarda bulunmasıdır.

3.1.1.8 Doğacı Zeka

Son zeka türü olan doğacı zeka bireylerin, yaşamlarında olan bitki ve hayvanları fark etme, ayırabilme onlara karşı ilgili ve duyarlı olma yeteneğidir. Doğacı zekâyâ sahip olan bireyler çevrelerindeki olan doğal kaynaklara, bitkilere ve hayvanlara karşı ilgili ve onlar için üretken yeteneklerini sarf eden ve biyoloji bilimini kullanan kişilerdir. (Korkmaz, 2001: 71-72).

3.1.2 Thorndike'in Zekâ Kuramı

Amerikalı psikolog olan Edward Thorndike sosyal zeka kavramını üç boyut olarak ele almıştır. Bunlar soyut, mekanik ve sosyal zekadır.

Mekanik zeka, mekanizmaları anlama ve yönlendirme kapasitesi, soyut zeka, anlamları, sözleri ve fikirleri sembol olarak anlayabilme yeteneği, sosyal zekayı ise bireyleri anlama, onlarla iyi bir iletişim halinde olmak olarak adlandırmıştır. (Gürbüz ve Yüksel, 2008: 176).

Thorndike'nin bu boyutları ele almasında farklılık gösteren kavram sosyal zeka olarak öne çıkmıştır.

Thorndike sosyal zekayı kısaca bireyleri anlama çabası olarak adlandırmıştır. Thorndike nin sosyal zeka üzerine yapmış olduğu tanım ve zekanın tanımı ne kadar geleneksel anlayışta ki zeka içine girmiş olsa da yapmış olduğu zeka kavramı ileri ki yıllarda aslında yeni zeka anlayışının temelini ışık tutmaktadır. (Aksoy, 2013: 62).

3.1.3 Sternberg'in Üçlü Zekâ Kuramı

Zeka yaklaşımlarını farklı bir boyutta ele alan Robert Sternberg, belirttiği zeka yaklaşımında insan yaşamının tüm faktörlerini ele almıştır. Bu kurama göre insanlar bir ya da daha fazla zeka türünde öne çıkmaktadırlar; bunlar, analitik, yaratıcı ve pratik zekalardır. (Tok ve Sevinç, 2010: 69).

3.1.3.1 Analitik Zeka:

Bir işte yapılması gerekenleri sorgulayan, problem çözme ve değerlendirmede, zihinsel süreçlerin bilinçli bir şekilde yönlendirilmesidir. Bu tür zekaya sahip insanlar bir şeyleri tamir etmekten, konular ya da yaşam hakkında tartışmaktan, yorum getirmekten, problem çözmekten hoşlanırlar ve bunlardan zevk alırlar. Bu tip insanlar genelde yaşamlarında başarılı olan insanlardır.

3.1.3.2 Yaratıcı Zeka:

Sternberg (1997)'e göre diğer bir faktör ise yaratıcı zekadır. Bu faktör farklılığın hızlı bir şekilde değiştiği dünyamızda vazgeçilmezler arasında üst sıralarda yer almaktadır. Sternberg, yaratıcılık kuramına göre bu zeka boyutuna sahip olan bireyler bilinmeyen ya da farkına varılamayan, değer görmemiş fakat gelişme potansiyeline sahip olan fikirleri sunup, bu fikirlerin arkasından giden bireylerdir. Yine yaratıcılık kuramına göre, yaratıcılık dış çevre ile etkileşim halinde olan entelektüel kabiliyet, fikir ortaklıkları, bilgi, karakter, başarı ve çevre faktörlerini içine almaktadır.

Genel anlamda yaratıcı zeka, problemleri değişik açılardan ele alarak geleneksel düşüncenin boyutlarını aşmak şeklinde ifade edilmektedir. (Çapraz vd., 2009: 193).

3.1.3.3 Pratik Zeka:

Bir takım çalışmalara göre pratik zekanın, analitik zekadan daha çok önemli olduğu iddia edilmektedir. Bu anlamda pratik zeka bireylerin çevreye yalnız adapte olması değil, çevreyi farklılaştırma ve yönetme faaliyetlerini içermektedir. Pratik zeka faktörünün esasında örtülü bir bilgi yer almaktadır. Örtülü bilgi, bireylerin kimseden yardım almayarak kendi oluşturdukları amaçlara ulaşmalarını sağlayan faaliyet-odaklı bilgi sürecidir. (Çapraz vd., 2009: 192).

4. Kültür ile Zeka Arasındaki İlişki

Kültür bir grubu ya da bir toplumu diğerlerinden farklı kılan sosyal yapı, sanat, din ve düşünce kavramlarının oluşumu, geçmişten günümüze gelen değerlerin bütünüdür.

Kültür bireyler arasındaki iletişimi, esnekliği, etik kuralları ve sınırları ortaya çıkaran en önemli faktörlerden biridir. Çünkü kültürün derinine baktığımızda bireylerin gerek evrene karşı hayata tutunabilme uğraşı, gerekse manevi yönüyle birey olarak hissettiği duygular ve oluşan bu duygular sebebiyle meydana gelen bireyler arası iletişim bağları ile olay ve olgulara her türlü tepkinin de beraberinde gelmesi ile ortaya çıkmıştır.

Geçmişten günümüze kültürel değerlerin zekâ kavramının üzerinde fazlaca etkiler oluşturduğu ve zekâyı oluşturan etkenlerin her bir kültüre göre farklılıkları bulunmaktadır. Batılı toplumların kültürel yapısına bakıldığında zekânın kullanılması, doğru verilen kararlar ve bu kararları hızlı bir şekilde sonuçlandırmak olarak ifade edilmiştir. Çoğu Afrikalı toplumların kültürel yapısında ise zekâ, ihtiyaç ve istekler doğrultusunda değişkenlik göstermektedir. Batılı toplumların kültürel yapı düzeylerinde zeki olarak tanımlanan tutum ve davranışların farklı kültürlerde değersiz, saçma olarak değerlendirilebilmektedir. (Berry & Ward, 2006: 24).

Zekâyla ilgili öne sürülen araştırmalarda zekâ kavramının ortaya çıkmasında oluşan üç farklı zeka alanından bahsedilmektedir. Bunlar sosyal zeka, duygusal zeka ve bilişsel zekadır. Kültürel zeka ise diğer zeka alanlarından değişik olarak kendini gösterip, küreselleşmenin yaşama kattığı farklılıkları kabul etmekte ve daha farklı, çok kültürlü kültürel ortam ve toplumlarda kendini göstermektedir. (Ang vd., 2007: 5).

KÜLTÜREL ZEKÂ

Kültürel Zeka kavramı İngilizcede Cultural Intelligence (CI), ya da Individual's Cultural Quotient (CQ) olarak geçmektedir. Kültürel zekanın tanımlaması ilk olarak Christopher Earley (London Business School) ve Elaine Mosakowski (University of Colorado at Boulder)'un 2004 yılında Harvard Business Review' de yayınlanmış olan makalelerinde ortaya atılmış ve bu alanla ilgili araştırmalar bu süreçten sonra meydana gelmeye başlamıştır. (Yeşil, 2009: 123).

Kültürel zekâ, diğer zeka alanlarını farklı kültürel toplumlarda faaliyet sürmek ve iyi iletişim kurmak için olması gereken belli yetenekler üzerinde bütünleştirerek, toparlamaya çalışmaktadır. Çok kültürlü ortamlarda kültürel zekâ bireyleri bir araya getiren ve iş alanlarında yer edinebilmek, sağlıklı çalışma ortamı oluşturmak, kültürlerarası iletişimlerini kurmak, çok kültürlü durumları başarabilmek gibi oluşan tüm davranışlar bütünüdür. (Mercan, 2015: 50).

Kültürel zekâ kavramına ilişkin yapılan belli başlı tanımlamalar Tablo 2.3.'de özetlenmiştir.

Tablo 2. 3: Kültürel Zekâ Tanımları ve Uygulamaları

Kaynak	Kültürel Zekâ Tanımları	Temel bileşenler	Sonuçlar/ Uygulamalar
Early, 2002; Early&Ang, 2003	"Bir bireyin yeni kültürel ortamlara adapte olabilme yeteneğidir"	Bilişsel (üst-bilişsel de dâhil) Motivasyonel, Davranışsal	Küresel anlamda görev başarısı. Çeşitlilik görevlendirmeleri. Eğitim yöntemleri
Thomas &Inkson, 2003	"Kültürel zekâ kültürlerarası etkileşimin temellerini anlamayı, kültürlerarası yaklaşımlar için dikkatli bir yaklaşım geliştirmeyi ve bireyin farklı kültürel ortamlarda etkili olabilmesi için uyum becerileri ve davranış repertuarı geliştirmeyi içermektedir"	Bilgi, Farkındalık, Davranışsal beceriler	Kültürlerarası karar Kültürlerarası iletişim Kültürlerarası liderlik Çok kültürlü takımlar Uluslararası kariyer

Early ve Mosakowski, 2004	“Bir bireyin farklı kültürden gelen bir kişinin alışılmadık ve belirsiz olan vücut hareketlerini o kişinin arkadaşları ve aynı kültürde yaşayan insanlar gibi yorumlamasını sağlayan doğal bir yetenektir.”	Bilişsel Fiziksel Duygusal/Motivasyonel	Yeni kültürlere uygun davranış
Early ve Peterson, 2004	“Bireylerin kültürel çeşitliliğe sahip ortamlarda etkili bir şekilde hareket etmeleri için farklı ipuçlarını toplama, yorumlama ve uygun bir şekilde davranma yeteneğidir.”	üst-bilişsel, Bilişsel (Öğrenme stratejileri ve kültürel anlamlandırma), Motivasyon (kültürel empati ve özyeterlilik) Davranış (kültür içinde kabul edilebilir davranış ve taklit)	Kültürlerarası eğitim Çok kültürlü takımlar
Early, Ang, Tan, 2006	Çalışanların yeni kültürel ortamlara başarılı bir şekilde uyum göstermesini sağlayan kültürler arası bir yetenektir.	Stratejik kültürel düşünme, Motivasyon, Davranış	Çeşitlilik görevlendirmeleri Küresel İş görevlendirmesi Küresel takımlar Küresel liderlik
Thomas, 2006	“Farklı kültüre sahip insanlarla etkin bir şekilde etkileşim kurma yeteneğidir”	Bilgi, Farkındalık, Davranış	Gelişme Değerlendirme
Ang ve diğerleri, 2007	“Bir bireyin yeni kültürel ortamlara adapte olabilme yeteneğidir”	Bilişsel Üst-bilişsel Motivasyon Davranış	Kültürel yargı ve karar verme Kültürel uyum ve akademik performans
Thomas ve diğerleri, 2008	“Kültürel üst-bilişsel ile bağlantılı olan ve bireylerin çevrelerindeki kültürel boyutları şekillendirme, seçme ve uyum sağlamalarına izin veren bilgi ve becerilerin etkileşimli olduğu bir sistemdir”	Kültürel bilgi, Kültürlerarası beceriler, Kültürel üst-biliş	Etkili kültürlerarası etkileşimler (Kişisel adaptasyon, Kişilerarası ilişki geliştirme, Görev akademik performansı).

Kaynak: Mercan, 2015: 11.

Tablo 2.3’de de görüldüğü üzere kültürel zekâ konusunda birçok tanımlar yapılmıştır. Tüm bu tanımların ortak açıklaması olarak kültürel zeka, farklı kültürel ortamlara bireylerin uyum sağlayabilmesi ve başarılı bir şekilde etkileşim kurup, bu farklılıkları yaşamında yönetebilmek olarak ifade edilebilir.

Kültürel zekâ, farklı olarak birçok kültürün bulunduğu ortamlarda oluşan kültürel farklılıkları yönetebilmek adına, farklı kültürel özellikleri özümseme, algılama, yorumlama ve bunları benimsemektir.

Kültürel zekâ, küreselleşme ile meydana gelen yeni bir olgudur. Kültürel zekanın 21. yy.’ da yönetici ve çalışanlarında olması gereken temel bir kabiliyet olduğu söylenmektedir. Kültürel zekâ hem yöneticilere hem de çalışanlara farklı kültürler karşısında hemen hemen her yerde uyum sağlamayı, sağlıklı karar vermeyi, iyi bir iletişim kurmaya olanak sağlamaktadır.

Günümüzde ülkeler arasında ekonomik, siyasi, bilim, sanat vb. durumlardan kaynaklı iletişim halinde olduğundan kültürler arasında etkileşim olması da olasıdır. Bu nedendir ki küreselleşen bir evrende iyi bir şekilde etkileşimin meydana gelmesinde ki önemli olan etken kültürel zekânın geliştirilmesi, ilerletilmesinden oluşacaktır.

Ang (2007), kültürel zekayı, çok kültürlü ortamlarda verimli bir şekilde çalışabilme olarak tanımlamışlardır.

Earley & Ang (2003), kültürel zekayı, bireyin çok kültürlü ortamlarda aktif bir şekilde çalışması ve yönetmesi olarak belirtmişlerdir. Yine Earley & Ang (2003), kültürel zekanın çok kültürlülük barındırdığını, ırk, etnik köken ve milliyet gibi farklılıklarının bulunduğu ifade etmişlerdir.

Mazneski (2006) ise, kültürel zekayı, bireyin farklı kültürlerin bulunduğu ortamlarda onlara saygı duyma ve anlayış gösterip değer verme olarak tanımlamıştır. Ayrıca kültürel zekayı, işletmelerle ya da kültür ile ilgili olan sorunları anlama ve çözümleme yeteneği olarak belirtmiştir.

Mazneski (2006), kültürel zekanın, farklı kültürler hakkında bilgi edinmeyi, bu kültürlerde aktif olarak faaliyet yürütmeyi ayrıca bireyin kendi hareket, davranış ve öğrenme süreçlerine önem göstermesinin gerekli olduğunu belirtmiştir.

Thomas & Inkson (2005), kültürel zekayı, farklı bir kültürü anlamada hoşgörülü ve etkin olmak, farklı olan bu kültür hakkında bilgi edinmek, bu kültürlerle iletişim

halinde olup daha uygun davranışlar sergileyerek adapte olmak ve düşünce yapısını bu açıdan tekrardan yapılandırmaya gayret etme olarak tanımlamışlardır.

Yine Thomas ve Inkson kültürel zekânın üç boyutu olarak bilgi, farkındalık ve becerileri olduğunu belirtmektedir. İlk olarak çok kültürlü ortamlarda iletişimin ana ilkelerini bilgi oluşturmaktadır. İkinci bileşen olan farkındalık, çokkültürlülüğün olduğu ortamlarda karşılaşılan olaylara anlayışlı ve yaratıcı davranarak dikkat etme yeteneğini belirtmektedir. Son olarak üçüncü bileşen ise bireyin sahip olduğu becerileridir. Thomas ve Inkson'ın belirttiği bu kültürel zeka modelinin Ang ile arkadaşlarının modeli ile benzerlik gösterdiğini görmekteyiz. İçerik olarak aynı betimlemeler olmakla beraber daha yalın bir kavramsal yaklaşımın benimsendiği anlaşılmaktadır. (Aksoy, 2013: 76-77).

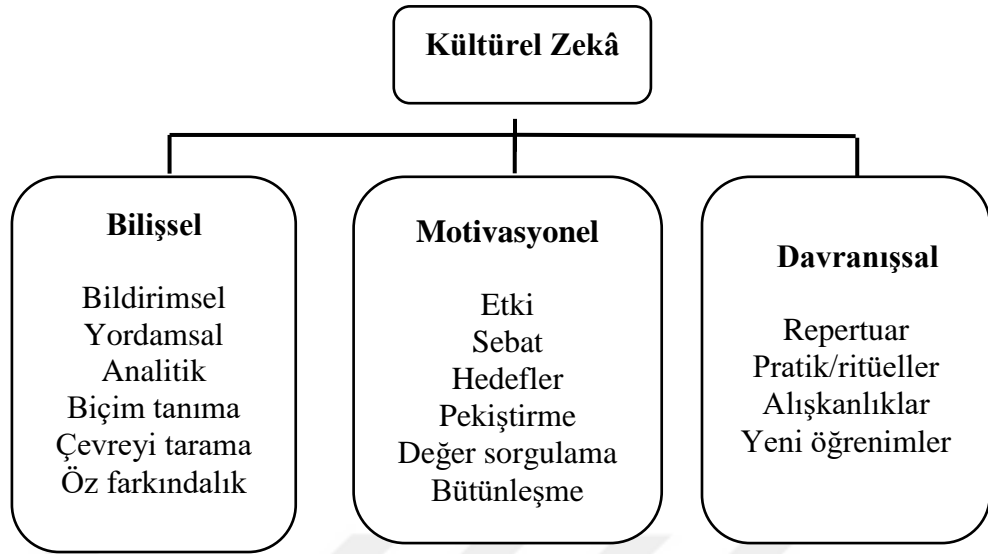
Plum'ın yaptığı çalışmalarında ise kültürel zekâ insanlar, gruplar ve bunları esas alan örgütler için geçerlidir. Plum diğerlerinden farklı olarak kültürel zekânın herhangi bir test ile ölçülmesinin doğru olmadığını, sadece diğer katılımcılar veya gruptaki bireyler ile birlikte oluşacak olan diyaloglar ile gelişecek bir süreç içinde değerlendirilebileceğini, bunun oluşması durumunda ise katılan bireylerin kültürel zekâ seviyelerinin geliştirilebileceğini ifade etmektedir. (Pulm, 2009: 57).

Schmidt ve Hunter (2000) kültürel zekâyı problemleri çözümü, oluşan sorunları mantıklı gerekçelere dayandırarak, etkili kararlara ulaşabilme ile anlama yeteneği olarak kültürel zekâyı farklı kültürlere uyarlama becerisi olarak ifade etmişlerdir. (Köse, 2016).

5. Kültürel Zeka'nın Boyutları

Earley ve Ang kültürel zekâyı üç boyutta değerlendirmişlerdir. Geliştirdikleri bu modelde davranışsal, bilişsel ve sosyal zekâ yaklaşımlarını ifade etmektedir. Aşağıda kültürel zekânın bileşenleri modeli gösterilmektedir. Bu modele dayandırılarak yürütülen çalışmaların sonunda meydana gelen Dört Boyutlu Kültürel Zekâ Modeli bir sonraki şekilde gösterilmekte ve kültürel zekânın bileşenleri bu model boyutunda değerlendirilmektedir. (Aksoy, 2013: 77).

Şekil 2. 1: Kültürel Zekâ'nın Boyutları

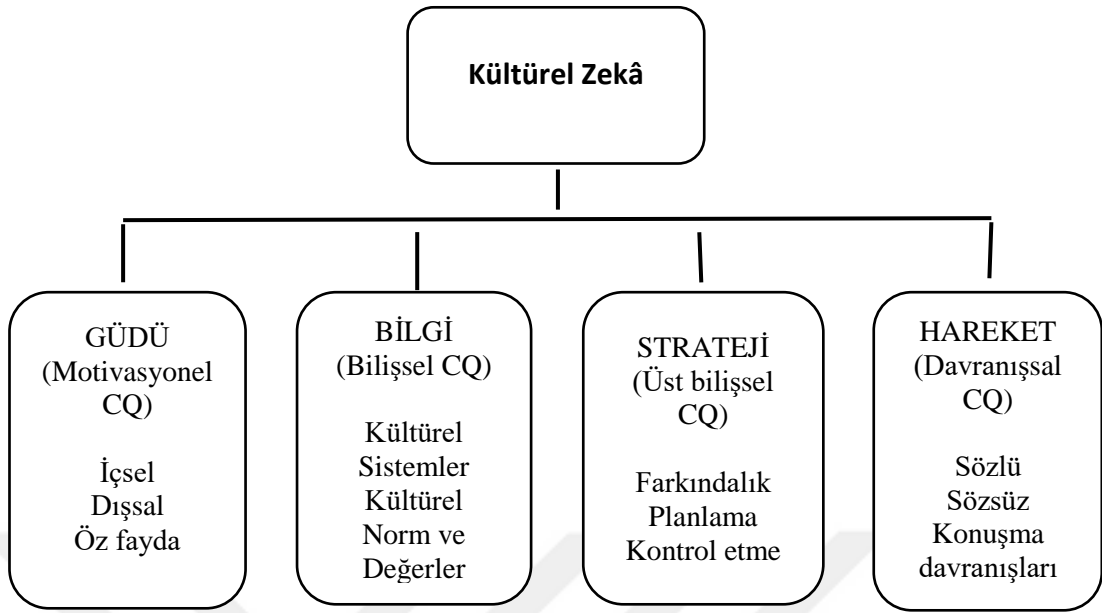

Kaynak: Aksoy, 2013: 77.

Kültürel zekânın ilk bileşeni olan bilişsel boyutu, zekânın bilişsel süreçlerini ifade etmektedir. Bu modelde bireylerin kendisini bilmesi, çevresini tanıması ve öz farkındalıklarının farkına varması ile ilgili analitik bilgileri anlamlandırması ön plana çıkmaktadır. İkinci boyutta ise yer alan motivasyonel bileşendir ve bireyin çokkültürlü ortamlarda kendini gösterme, uyum sağlama yeteneği olarak ifade edilmiştir. Farklı bir kültüre uyum sağlamak zorlu süreçlerle başa çıkmayı gerektirdiğinden, bireylerin bu esnada ki uyumu sosyalleşme yeteneklerinin yüksek olmasına bağlı olarak değişmektedir. Son ve üçüncü olarak davranışsal boyutta ise bireylerin çokkültürlülüğün olduğu ortamlarda uyumlu, iletişimi iyi davranışlar sergilemesini ifade etmektedir. Tüm bu bileşenlerde ki modellerde de görüldüğü gibi kültürel zekânın bu üç boyutu birbirini tamamlayan ve destekleyen yapılar olarak yerini tamamlamışlardır.

Üç boyutlu olan kültürel zeka bileşenleri dört boyutlu bir yapı olarak güncellenmiştir. Kültürel zekâ kuramı dünyanın farklı yerlerinde olan çokkültürlü ortamlarda yaşam sürmekte olan bireyler için işlevsel bir yapı içinde sunulmak esasıyla aşağıdaki modelde görüldüğü gibi tanımlanmaktadır.

Şekil 2.2: Dört Boyutlu Kültürel Zekâ Modeli

Kaynak: Livermore, 2010: 25.

Yukarıda ki modelde görünen çalışmada Dört Boyutlu Kültürel Zekâ Modeli temel alınmıştır. Bu modeller sırasıyla üst bilişsel, bilişsel, davranışsal ve motivasyonel olarak devam etmektedir.

5.1 Üst-Bilişsel Kültürel Zekâ

Bilişsel modelin ön gördüğü önemli tanımlamalardan biri olan üst biliş, bireyin kendisi üzerindeki öz farkındalığının olmasını ifade etmektedir. (bkz. Şekil 1) Daha yalın bir ifadeyle bireyin kendisine dair ne bildiğini, nasıl düşünmesi ve nasıl öğrendiğine anlam vermesi ve farkında olmasıdır. Earley ve Ang'in ortaya çıkardıkları ilk kültürel zekâ modelinde (bkz. şekil üst bilişsel model, bilişsel kültürel zekânın içinde yer almakta ve birbirlerini bu şekilde tamamlamaktadırlar. Fakat kültürel zekanın bileşenlerinde ki yeni modelin oluşmasında artık üst biliş, kültürel zekânın ayrıca bir parçası olmuştur.

Üst biliş kavramını tam açıklamak için Earley ve Ang bilişsel kültürel zekâyı ifade ederken 'bilgiyi işleme bilgisi' tanımını geliştirmişlerdir. Bilgiyi işleme kavramının sorusuna cevap olarak, bireyin yeni edindiği bilgiyi nasıl anlamlandırıldığı, nasıl

hafızasında tuttuğu ve nasıl geri anımsayacağını anlamlandırmaktadır. Bu anlamda Earley ve Ang üst bilişin anlam derinliğini araştırmakta, bireylerin kültürel etkileşim için alması gereken sosyal bilgiyi nasıl aldıkları, farklı kültür deneyimlerini nasıl anlamlandırıp işledikleri ve geri anımsadıklarını değerlendirmektedirler. (Earley & Ang, 2006: 28)

5.2 Bilişsel Boyut

Bu zeka boyutu daha çok bireyin gerek eğitim gerekse tecrübe ile farklı kültürlerden edindiği bilgileri algılama ve bu kültürlerin gelenekleri hakkında uygulamalarını kapsamaktadır. Bu zeka türünde çokkültürlü ortamlarda bulunan bireyler onların ekonomik, sosyal ve genel kültürel değerler sistemleri hakkındaki bilgilere vakıf olmalarını içermektedir. Değişken yapıda olan kültürlerin benzerlik ve farklılıklarını anlayabilen bireyler bilişsel kültürel zeka faktörü kapsamındalardır. (Yeşil, 2009: 124).

Bilişsel boyut, farklı bir kültürde var olabilmek için oluşması gereken zihinsel şemaları yaratabilmek ve bunları kullanabilme kapasitesini içermektedir.

Livermore'a göre bilişsel kültürel zeka boyutu, bireylerin, kültürlerin farklı ve benzer yönleri konusunda edindiği bilgileridir. Buradan kasıt aslında tüm farklı kültürler ile ilgili tüm detayları bilmesi değil, sadece bu kültürlerde bulunan temel farklılıklara hakim olmasını ifade etmektedir. (Livermore, 2011: 7).

Bu bakımdan bilişsel kültürel zekâ, bireyin farklı kültürlere yönelik bilgisini ve kendisini geliştirmesini ifade etmektedir.

Plum kültürel zekanın bilişsel boyutunu kültürel anlayış olarak ifade etmektedir. Plum'un kültürel anlayıştan kastı bireyin kendi kültürüne vakıf olmasının, benimsemesinin yanı sıra farklı kültürleri de anlayabilmesidir. (Plum, 2009: 43).

Plum'un ifade ettiği bu tanım bireylere daha geniş bir bakış açısı kazandırmaktadır. Bu anlayışı uygulayan bir birey kendi kültürüne hakimken aynı zamanda farklı kültürleri bilerek kültürler arası iletişim kavramını da güçlendirmektedir.

5.3 Motivasyonel Boyut

KZ'nın bu boyutunda ise, çokkültürlülüğün olduğu ortamlarda iletişim kurabilmek ya da aktif olabilmek için ilgi ve dikkatin bu yöne yönelmesi yeteneği olarak ifade edilmektedir. Motivasyonel KZ'nın bulunduğu bireyler, geçmişlerinden gelen ilgiden dolayı kültürlerarası uyuma daha rahat adapte olabilmektedirler. Bu sebepten ki KZ boyutlarında motivasyon unsuru oldukça önem arz etmektedir.

Livermore'a göre motivasyonel KZ bireyin farklı kültürlerle karşı etkili olma isteği ve güvenidir. (Livermore, 2011: 8).

Plum ise motivasyonel KZ'yı kültürlerarası bağlılık kavramı ile ifade etmektedir. (Pulm, 2009: 44).

Kültürlerarası bağlılık, bireyin farklı kültürel ortamlardan edindiği izlenimleri, düşünceleri, davranışları benimseme ve diğer kültürdeki bireylerle etkileşim kurma, değişime açık olması yeteneğidir.

5.4 Davranışsal Boyut

KZ'nın son boyutu olan davranışsal boyut, bir bireyin farklı kültürlerde ki bireylerle etkileşim halindeyken sergilemiş olduğu davranışları doğru olarak ifade etmesi, yansıtması yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Farklı kültür ortamlarında etkileşim halinde olan bireylerin iyi bir tutum sergileyebilmeleri için değişime açık, iletişim ağlarının yüksek olması gerekmektedir.

Bireyin davranışsal boyutu gerçekleştirebilmesi için bilişsel yeteneğe sahip olması kaçınılmazdır. Aslında davranışsal KZ boyutu bilişsel KZ boyutunun bir ürünüdür. Çünkü yeni bir davranışın farkındalığı o davranışın farklı olduğunu bilmekten geçer. (Arastaman, 2017: 2). Örneğin Portekizde yemeğe tuz eklenmesi, yapılan yemeğin beğenilmediği anlamına gelmektedir. Bireyin bu gibi kültürel farklılıkları bilmesi, buna göre doğru olan davranışı sergilemesi ve bu bilgi edinmede ısrarcı olması gerekmektedir.

Davranışsal KZ kültürleri farklılık gösteren bireylerle etkileşimde halinde olduğunda kültürel anlamda sözel ve sözel olmayan eylemleri sergileyebilme kapasitesidir.

Davranışsal KZ bireylerde gelişme sağlayarak, kurdukları iletişimlerinde karşı tarafa kültürel olarak doğru olan cümleleri makul bir biçimde kullanılmasını sağlar. Davranışsal KZ'sı gelişmiş bireyler farklı kültürlerde kurmuş oldukları etkileşimlerinde esneklik sergilemekte ve etkileşimi rahat hale getirmek için davranışlarını uygun hale getirmektedirler.

Tüm bu davranış biçimlerinin uyumlu bir hale getirilmesi ve etkileşimin yüksek olmasının yanında bireyin farklı olan kültürün davranış biçimini bilmesine rağmen bu farklılığı gerçekleştirmekte güçlük çekebilmesidir. Türkiye'de büyümüş ve Türk damak tadına alışmış bir bireyin Çin'e gittiğinde yediği yemeklerde zorlanması buna örnek olarak verilebilir. Yani kültürel zekâ farklı kültürleri benimseme ve etkileşim halinde bulunmayı sadece istekli olmakla değil bununla birlikte bunlara yetenekli olmayı da beraberinde getirmektedir.

6. Kültürel Zekânın Elde Edilmesi ve Geliştirilmesi

Bireyler ve toplumlar dünya da ki farklı birçok kültür ile etkileşim halinde olduklarından dolayı bu etkileşimde başarılı olmanın yolu kültürel zekadan geçmektedir.

Tezin bu bölümünde kültürel zekânın elde edilmesi ve geliştirilmesine değinilecektir. Triandis, bireylerde kültürel zekânın edinilebilmesi için bir takım niteliklere sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Bunlardan ilki, doğru bilgi edinilene kadar başkaları hakkındaki düşüncelerimizi ertelemektir. Kararları doğru bir şekilde verebilmek için çok sayıda bilgi edinilmesi gerekir. Kültür davranış ve algıları etkilemekte olup, bireylerin kültürlerarası iletişim ve davranışlarda bu açıdan farklılık göstermektedir. Kültürler özellikleri bakımından birbirlerinden ayrılmaktadırlar bu açıdan iki türlü farklı kültürden bahsedilebilir. Biri kollektif kültür diğeri ise bireysel kültürdür. Triandis, bireyin hem içinde bulunduğu kültürün hemde farklı kültürlerin olumlu ve olumsuz özelliklerini analiz etmesiyle kültürel zekasını artıracığını ifade etmiştir. (Triandis, 2006: 20).

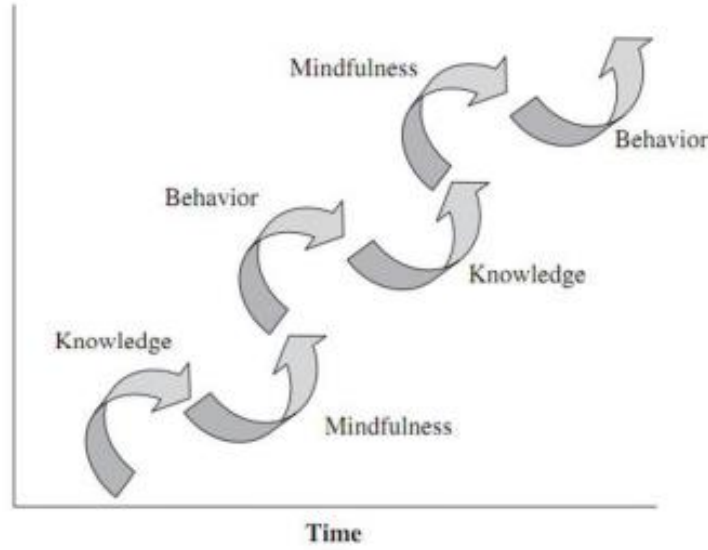
Early ve Ang, “kültürel zekânın zihinsel, hissel ve davranışsal anlamda eğitim gerektiren bir konu olduğunu belirtmişlerdir”. Zihinsel eğitim, farklı yöntemler

kullanarak bireyleri kategorize etmeyi ve onlara farklı isimler vermeyi öngörür. (Early ve Ang, 2003).

Çevremizdeki bireyleri ne şekilde sınıflandırdığımız ise kültüre göre farklılık gösterecektir. Davranışsal eğitim, bireylere arzu ettikleri davranışları özgür olarak yapmayı desteklerken istenilmeyen davranışları ise minimuma indirmeyi sağlamaktadır.

Early ve Mosakowski (2004), karakteri, kültürel zekasını geliştirilebilecek olan bireylerin psikolojik olarak sağlıklı ve profesyonel anlamda başarılı olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Yine Early ve Mosakowski (2004), kültürel zekanın birkaç aşamadan oluşan yöntem ile geliştirilebileceğini ifade etmişlerdir. Bu yöntemin ilki, bireylerin kültürel zeka açısından hangi bakımlardan geliştirilebileceklerini belirlemek maksadıyla olumlu ve olumsuz yönleri analiz edilir. Literatürlere bakıldığında bu analizin sonuçları için çeşitli araçlar geliştirilmiştir. Bu bağlamda, kültürel zekanın boyutlarını farklı olarak ölçen sorular geliştirilmiş ve bu sorular bireylerin güçlü ve zayıf yönleri ortaya koyarak bireyin bu sonuç ışığında alması gereken destek ve eğitimler için temel oluşturmuştur. İkinci aşamada ise bireyin zayıf yönlerini geliştirmek amacıyla bir eğitim yöntemi seçilmektedir. Üçüncü aşamada, bireye ya da bir gruba özel olarak amaçlanan eğitime başlanılır. Dördüncü aşamada, birey ya da gruplar zayıf olan yönlerini geliştirmek için sahip oldukları kaynaklarını kendi etrafında organize etmelidirler. Besinci aşamada ise, birey bulunmak zorunda kaldığı kültürel çevreye girer. Bu aşamada, öğrendiklerini uygulamaya geçirecek ve kültürel zeka açısından güçlü olduğu yönleri öne çıkarırken, zayıf olduğu kısımlarda devamında gelecektir. Son olan altıncı aşamada ise kişinin edindiği yeni becerileri değerlendirme aşamasıdır. Bu aşamada çevresindekilerden bireysel olarak aldığı geribildirim yoluyla olmaktadır. Bu adımlar sonrasında bireyin ilave olarak bir eğitime ihtiyacı var ya da yok olduğuna karar verilmektedir.

Şekil 2. 3: Kültürel Zekânın Gelişim Süreci

Kaynak: Thomas, 2006: 78-99.

Thomas ve Inkson (2005), kültürel zekanın geliştirilmesinde öğrenme yöntemleri ya da eğitimden ziyade tecrübenin daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Yine thomas ve Inkson, kültürel zekanın daha iyi düzeyde geliştirmek için bir çok faktör olduğunu belirtmiştir. Bu faktörlerden ilki bireyler genelde kendi kültürlerini uyguladıklarından dolayı diğer kültürler ile az karşılaşmış ya da diğer kültürlerle ilgileri az olmaktadır. Daha dar görüşlü bireyler kültürlerarası farklılıkların ya farkında değildirler ya da önemsiz olarak görmektedirler. Bu aşamadaki bireyler genelde 'farklılıkları göremiyorum' ya da 'herkesi aynı görüyorum' gibi cümleler kullanırlar. İkinci faktör, farklı kültürleri tanımak ve benimsemek için bu duruma açık olmaktır. Birinci faktörde yer alan tecrübe, diğer kültürler için farkındalık yaratırken bu aşamada ise farklı kültürlerde ki yeni bilgilerin bilinmesine imkan sağlayacaktır. Bu sayede, bireylerde farklı olan kültürü öğrenme isteği oluşacaktır. Son olarak üçüncü aşamada ise, diğer kültürlerin davranış ve kuralları benimsenmeye çalışılır. Burada kültürel farklılıkların detaylı olarak anlaşılması gelişmeye başlar. Bireyler bu asamada çokkültürlü ortamlarda nasıl davranış sergilemeleri gerektiğini anlamaya başlarlar. Dördüncü aşamada farklı kültürlerde ki kurallar alternatif davranış biçimlerine uyarlanır. Bu asamada artık diğer kültürel değişikliklere uyum sağlamak zor bir durum değildir. Farklı kültürlerde ki bireyler artık bu aşamada ki kişileri kültür çeşitliliği anlamında bilgili olarak görür ve onlarla etkileşim halindeyken rahat hissederler.

Son olan beşinci aşamada ise bu bireyler çokkültürlü ortamlarda diğer bireylere göre değişim ve farklılıklara daha kolay adapte olabilme yeteneğine sahiptirler. Bu bireyler, içgüdüsel olarak nerede hangi davranışların sergilenmesi gerektiğine oldukça hakimdirler. (Yeşil, 2009: 125).

Bu aşamaların oluşması ve uygulanabilir olması herkes tarafından istenen bir durumdur.

Kültürel zekaları yüksek olan bireyler çevrelerinde ki davranış ve durumları daha iyi anlamakta ve daha iyi etkileşim haline olmaktadır. Bireylerde KZ'nın yüksek olması ya da yükseltilmeye çalışılması tamamen bireyin kendi iletişim ve etkileşimiyle gerçekleşen bir durumdur.

Kültürel zeka yalnızca bireylerin ve toplumlar için geliştirilmesi gereken bir husus olmamakla birlikte örgütler içinde oldukça önem arz etmektedir.

Plum'a göre kültürel zekâ, kültürün geniş bir kavramını ele almaktadır. Kültür her bir örgüt, toplum ve bireyler için geçerlidir. Bundan dolayı kültürel zekânın geliştirilmesi aşağıda ki durumlar karşısında önem arz etmektedir. (Aksoy, 2010).

- Bir örgütte birim değişikliği olduğunda ya da birleştirildiğinde farklı kültürler arasında uyum sağlanmalı ve yeni bir örgüt kültürünün oluşturulması gerekmektedir.
- Farklı birimleri barındıran alanlar, çalışma koşullarını ve yaklaşımlarını avantaja dönüştürmek ve sorunları çözmek durumundadırlar.
- Kültürlerarası çeşitlilik bulunduran örgütler farklılıklara saygı göstermeli ve bu farklılıkları da iş ortamına dahil etmelidirler
- Çokkültürlü ortamlarda çeşitli yapılara sahip örgütler (yaş, cinsiyet, eğitim ırk vb.) işyerlerinde daha etkin işbirliği ve farkındalık yaratmalıdırlar.

7. Kültürel Zekâ Alanında Yapılan Çalışmalar

Tablo 2.4 : Kültürel Zekâ Alanında Yapılan Çalışmalar

1	Araştırmanın Amacı	Kişiliğin beş büyük faktörü ile kültürel zekânın boyutlarının arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.
	Araştırmanın Sonucu	“Bir bireyin farklı kültürden gelen insanlarla etkin bir şekilde iletişime geçmesinde etkili olan yeteneği ile ilişkili olan deneyime açıklığın önemli bir kişilik faktörü olduğu ortaya çıkarılmıştır, Bilinç ile üst-bilişsel kültürel zekâ arasında olumlu bir ilişki olduğu bulunmuştur, yüksek uyumun davranışsal kültürel zekâ ile ilişkili olduğu saptanmıştır. ”
	Katılımcı Özellikleri	338 lisansüstü işletme öğrencisine uygulanmıştır
	Yazarı ve Tarihi	Ang, S.Van Dyne, L.Koh, C.2006
2	Araştırmanın Amacı	Çalışan akademik performansı ile kültürel zekânın arasındaki ilişkiyi belirlemektir.
	Araştırmanın Sonucu	Çalışan akademik performansı ile kültürel zekânın motivasyonel boyutu arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ancak kültürel zekânın davranışsal boyutu arasında negatif bir ilişki bulunmuştur.
	Katılımcı Özellikleri	Azaran endüstri grubunda yaptıkları bir araştırma
	Yazarı ve Tarihi	Isfahani 2013
3	Araştırmanın Amacı	Kültürlerarası liderlik etkinliğinde kültürel zekânın rolünü belirlemektir.
	Araştırmanın Sonucu	“Liderin kültürel zekâsının farklı kültürel geçmişi olan astları yönetmede önemli olduğu bulunmuş ve farklı bir kültürde yaşadıkları süre ile kültürel zekâ gelişiminin doğru orantılı olarak arttığı belirlenmiştir”
	Katılımcı Özellikleri	32 Batılı yönetici (aralarında 26 Avustralya gurbetçisi) ve 19 yerli Çin yöneticiler üzerine uygulanmıştır.
	Yazarı ve Tarihi	Deng, L.Gibson, P.2008

	Araştırmanın Amacı	Kültürel zekâ ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılmıştır.
4	Araştırmanın Sonucu	“Örgütsel bağlılık ile kültürel zekânın bilgi, motivasyon ve davranış boyutları arasında olumlu bir ilişki belirlenmiştir. Kültür ve kültürel farklılıkların doğası hakkında bilgi arttıkça organizasyona olan bağlılığın da o oranda artacağı bulunmuştur”
	Katılımcı Özellikleri	İran'da 100 üniversite personeli üzerine uygulanmıştır
	Yazarı ve Tarihi	Eskandarpur, B.Nazari, I.Vejdan, R. Tohidi, A. 2013

Kaynak: Mercan, 2015: 66-74.

8. Kültürel Farklılıkların Unsurları

Her bir bireyin ve toplumun kendine ait bir takım kültürel unsurları bulunmaktadır. Bu sebepten birbirleri ile etkileşim halinde bulunan birey ve toplumlarda kültürel farklılıkların olması kaçınılmazdır.

Kültürel farklılıkların temeli olan kültürün öğeleri farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Genel olarak baktığımızda, (Güney, 2000: 39).

- Değerler
- Dil ve semboller
- Sözsüz iletişim
- Eğitim
- Din, inanç ve tutumlar
- Normlar ve kurallar
- Örf, adet ve gelenekler
- Hikâyeler ve mitler olarak sıralanabilir.

Belirtilen unsurların önem derecesi olarak ilk sırada yer alanlar değerler ve dildir. Kültürlerarası iletişim ve etkileşimi sağlıklı bir şekilde yönetebilmek için bu iki unsur olmazsa olmazlar arasındadır.

Değerler, “inancı simgeleyen, insanların iyiyi, doğruyu ve güzeli tanımlamak için koymuş olduğu ölçütler ya da standartlar” (Özkalp ve Kirel,2001: 69) olarak ifade edilmektedir. Bir başka önemli unsur da dildir. Bir toplumun kültüründe ki temel belirleyici faktör iletişimin yüksek ölçüde sağlanabilmesi için dildir. İletişimsizlik ve çatışmaların temel kaynağı insanların birbirlerini anlamamasından kaynaklandığından özellikle üzerinde durulması gereken önemli bir unsurdur.

Dil kadar etkili olan diğer bir unsur ise birey ve toplumların birbirlerini anlamada ikincil yardım sağlayan sözsüz iletişimidir.

Sözsüz iletişim araçları arasında yer alan beden dilinin kullanımı toplumlar arasında farklılık göstermektedir. “Örneğin; başparmak ve işaret parmağını birleştirilmesi ile oluşan işaret, ABD’de “tamam”, Fransa’da “sıfır” , veya “önemsiz”, Japonya’da “para” Brezilya’da ise uygunsuz bir anlam olarak adlandırılmaktadır. ” (Bakan,2003: 367-368). Dilde ki iletişimde olduğu gibi beden dilinin de anlamı tamamen kültürlere has olup, değişiklik göstermektedir.

Bir diğer önemli unsur ise eğitimidir. Bir toplumda var olan kültürün diğer kuşaklara aktarılmasının araçlarından biri bilgi aktarımını başarılı şekilde iletecek olan eğitim sürecidir. (Köse, 2016: 37). Toplumlar kültürleri bir sonraki nesillere aktarırken eğitimde olan katkılar ve farklılıklar bu kültürün değişmesinde rol oynayacağından bu unsurda oldukça önem arz etmektedir.

Diğer bir öge olan dini inanışlar yine kültürün farklılaşmasında oldukça önem arz etmektedir. Dünya da yer alan hemen her toplumun dini bir inancı vardır ve o toplumda yaşayan bireyler bu inanca göre davranış sergiler, yaşam sürerler.

Birey ve toplumların davranışlarına yansıyan bu unsur hakkında kültürlerarası farklılıklar bulunduğundan karşı kültürlere saygı duymalı ve farklı inançlara sahip olanlara karşı hoşgörülü bir tutum sergilenmelidir. (Sabuncuoğlu, 2005: 343).

Kültürün unsurları arasında yer alan diğer bir unsur ise normlardır. Normlar, birey ve toplumların davranışlarını şekillendiren gereken durumlarda sınırlamalar getiren yazılı bulunan ya da bulunmayan kurallardır. Değer unsuruna göre daha katıdır. (Şişman, 2007: 4).

Gelenek-görenek ve adet de toplumları oluşturan bir diğer unsurlardır. Bir toplumun ve bireylerin yaşamlarını şekillendiren davranış ve gelenekler, kültürü etkilemektedir.

Bu hususta önem arz eden davranış, farklı kültürde yer alan bireylerin, birbirlerinin örf ve adetlerine saygı göstermeleridir.

Son unsur olan hikâyeler ise; kültürel farklılıkları nesilden nesile aktaran ve devamlılığı sağlayan “mit” lerdir. Nesillere aktarımı dilden dile yapıldığından bu hikâyelerin birçoğu gerçekliğini kaybetmiştir. (Varol,1993: 189). Aktarılan bu hikâyeler geçmişteki yaşananlardan dersler alınmasını, kültürel değerlerin paylaşımına özen gösterilmesine olanak sağlamaktadır.

KÜLTÜREL ADAPTASYON

9. Adaptasyon Kavramı

Adaptasyon, değişim kavramıyla ilişkili olduğu, ortaya çıkan yeni duruma uyum sağlamayı ifade etmektedir. Diğer bir deyişle bireyin tutum ve davranışlarının oluşturduğu değişimdir. Adaptasyon genel olarak sosyal çevre kaynaklı uyum taleplerine verilen ve farklılık gösteren davranışlar bütünüdür. Bireylerin çevrelerine uyum sağlayabilme yetkinlikleri adaptasyon için önemli bir görev görmektedir. (Karaman, 2018: 12).

Literatür çalışmalarına bakıldığında adaptasyon kavramının kendi içinde birçok faktörü barındırdığını görmekteyiz. Adaptasyonun boyutlarından ilki olan psikolojik adaptasyon, bireyin içinde bulunduğu ruh halini ifade ederken, diğer bir boyut olan sosyo-kültürel adaptasyon ise, bireyin çevre ile ilişkisini ve içinde bulunduğu günlük sosyal durumunu ifade etmektedir.

“Sosyo-kültürel adaptasyon; özellikle aile yaşamı, iş, okul alanlarında bireylerin rutin sorunlarını ele alış biçimlerini içeren bireylerin yeni çevreyle çevresel psikolojik sonuçlarının bağlantılı olduğu bir bütün şeklinde tanımlanmaktadır”. (Berry, 1997: 14).

Yukarıda belirtilen kavramlardan da anlaşılacağı üzere sosyo-kültürel adaptasyon bireylerin dış çevreleri ile uyum süreçlerini dikkate alırken, psikolojik adaptasyon bireylerin içinde buldukları çokkültürlü ortamlarda ki iç dünyasının ruhsal betimlenmesini ifade etmektedir.

Tablo 2. 5: Psikolojik ve Sosyo-Kültürel Adaptasyonun Ayrıştırıcı Nitelikleri

Ayrıştırıcı Nitelikler	Psikolojik Adaptasyon	Sosyo-Kültürel Adaptasyon
Uygulama Alanı	<ul style="list-style-type: none"> • Depresyon • Küresel Ruhsal Bozukluklar	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal Hayat aktivitelerinde karşılaşılan zorluklar
Ana Unsurlar	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel ve kültürel algılamalar • Ruh sağlığı, • Kişisel doyum • Stres, Depresyon ve psikopatolojik yaklaşımlar • Uyumluluk yeteneği	<ul style="list-style-type: none"> • Aile, iş okul hayatındaki ilişkiler • Sosyal öğrenme yaklaşımı • Sosyal beceriler modeli • Kültürleşme stratejileri
Belirleyici (Etkileyen) Değişkenler	<ul style="list-style-type: none"> • Kişilik • Yaşam Koşullarındaki değişiklikler • Sosyal destek	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni kültürdeki ikamet süresi • Dil yeterliliği • Kültürel farklılık(uzaklık) • Kültürel kimlik • Ev sahibi ulusla temas düzeyi
Süreç İçerisindeki Yönelim	<ul style="list-style-type: none"> • Psikolojik sorunların giderek artması	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyo-kültürel problemlerde düşüş

Kaynak: Gülnar, 2011: 104

Tablo 4’de de belirtildiği gibi, iki farklı adaptasyon şemasında da etkili olan niteliklerin adaptasyonu nasıl etkilediği ve sosyo-kültürel adaptasyonun hangi faktörler ile psikolojik adaptasyondan farklılaştığını göstermektedir. Bu farklılıklardan dolayı adaptasyon kavramı farklı açılardan değerlendirilmiştir.

Tablo 2.6: Psikolojik ve Sosyo-Kültürel Adaptasyonun Ayrıştırıcı Nitelikleri

Sosyal Bilimsel	Yorumlayıcı	Kritik yaklaşım
Farklı kültürde bulunan bireylerin karakterinin rolü, kültürel şok ve tekrar giriş şoklarının teorileri, adaptasyon çıktıları	Adaptasyon deneyiminin derinlemesine analizi	Tarihin politikanın ve sosyal yapının çokkültürlü ortamlara adaptasyonu ve kimliği üzerindeki önemi

Kaynak: Martin ve Nakayama 2010: 320

Tablo 'e bakıldığında;

Sosyal bilimsel yaklaşım: Adaptasyon sürecinde bireye odaklanır. Bireysel karakteristiklere, çokkültürlü ortamlarda bulunduğu zamanda ki adaptasyonun bireysel sonuçlarına odaklanır.

Yorumlayıcı yaklaşım: Adaptasyon sürecinin derinlemesine analiz kısmı ile ilgilidir. Bu adaptasyon türünde genelde fenomenolojik yaklaşıma dayanılır. Sosyal bilimsel yaklaşım yaş, cinsiyet ve buna benzer değişkenler yönünden adaptasyon deneyimini analiz ederken yorumlayıcı yaklaşım kültürel adaptasyonun bireylerde bıraktığı karmaşık yapıyı vurgular.

Kritik yaklaşım: Bireylerin farklı kültürlere uyum sağlamasında ki faktörün içinde bulunduğu şartlara bağlı olduğunu vurgular.

Yeni bir kültüre adaptasyon, bir takım uyuma alışma sürecini ve uyumsuzluk sorunlarını beraberinde getirmektedir.

10. Kültürel Adaptasyon

Çokkültürlü ortamların oluştuğu yerlerde önemli bir yere sahip olan kültürel adaptasyon, “bireyin dünya görüşünün ev sahibi kültürün davranış biçimleri ve değerlerini içerecek şekilde genişlemesi süreci” olarak tanımlanmaktadır. (Bennett, 2010: 16).

Farklı kültürler arasındaki uyum, bireyin kendi kültüründen farklı bir kültüre taşınmasını, sıklıkla yeni kültürün normlarını, geleneklerini ve dilini öğrenmeyi gerektirir. Bu bağlamda kültürel adaptasyon, farklı kültürel ortamlarda ki bireylerin kendi kültürlerini kaybetmeden yeni kültüre, yeni bakış açıları ve değerler edinmesini sağlayan bir süreçtir.

Ward’a göre (2001) adaptasyon: Bireyin farklı bir kültüre, çevreye uyum sağlayabilme süreci ve bu sürecin davranışlarına yansımaları ve sosyal baskıya verdiği tepkidir. Brislin ve Cushner’e göre adaptasyon üç faktörden oluşmaktadır. Farklı kültürdeki bireyler ile başarılı etkileşimde bulunmak, bu etkileşimlerdeki samimiyeti hissetmek ve üstüne düşen sorumlulukları en iyi şekilde yerine getirmektir. (Konate, 2018: 4).

Kültürel adaptasyonun oluşmasında rol oynayan bir diğer faktör bireyin o yeni kültürle tanışma nedenidir. Eğer bireyin farklı bir kültür içinde bulunması istem dışı oluşan siyasal kaynaklı zorunlu göçler gibiyse diğer kendi istekleri ile gelen bireylere kıyasla daha zorlu bir adaptasyon süreci geçirdikleri bilinmektedir. (Çevik, 2010).

Bu faktör dışında birey kendi isteği ile eğitim, iş, sosyal amaç gibi faktörler ile gerçekleştirdiği kültürel farklılıklar söz konusu ise gideceği ülkenin içinde bulunduğu kültüre daha hızlı adapte olacaktır.

11. Kültürel Adaptasyon Boyutları

Temel olarak kültürel adaptasyonun üç boyutu mevcuttur. Bunlar;

11.1 İş odaklı adaptasyon;

Bireyin işi ile ilgili yerine getirmesi gereken sorumlulukları, iş yönetiminde ki liderliği vb. unsurları içerir.

11.2 Fiziki adaptasyon (Genel adaptasyon);

Bireylerin farklı kültürlerde ki genel yaşamına olan uyumu (yeme-içme-ulaşım vb.) olarak ifade edilmektedir.

11.3 Sosyal adaptasyon

Bireyin bulunduğu farklı kültürdeki kişilerle olan ilişkilerini içerir. (Şeker, 2015)

12. Kültürel Adaptasyon Sürecinin Aşamaları

Dimarco'nun (1971), adaptasyon ile ilgili geliştirdiği modelde, bireylerin farklı kültüre geçişlerinde ki ihtiyaç farklılıklarını incelenmektedir.

Bu modele göre 4 aşama bulunmaktadır.

1- Şok Aşaması; bu aşama farklı kültürle tanışan bireyde ki oluşan ilk şok sürecidir.

2- Savunmacı-Gerileme Aşaması; bu aşama bireyin kendi kültüründen çıkamaması ve yeni kültürü benimseyememesi sürecidir.

3- Bilgilenme Aşaması; bireyin zaman içinde farklı kültürler hakkında bilgi edinmesi ve o kültürü benimsemesidir.

4- Uyum ve Değişme Aşaması; diğer tüm aşamalardan sonra bireyin artık adapte olmasıdır.

Birey öğrenme sonucu kültüre uyum göstermekte ve kabul ettiği değerleri kendi davranışlarıyla yorumlaması sürecidir. (Akt.: Özçetin, 2013: 21-22).

Tutkun (2006: 260) ise çalışmasında kültürel adaptasyonun aşamalarına aşağıdaki şekilde yer vermiştir.

1- Balayı dönemi: Bu aşamada farklı kültüre ilk giriş heyecanlı ve ilginçtir. Yeni bir kültüre girmek onu tanımak eğlencelidir.

2- Düşmanlık/saldırganlık: Bu aşamada, kişi farklı kültüre uyum sağlamak için çaba göstermesi gerektiğini anlar ve bu süreç beklendiğinden daha zor olabilir. Birey yeni bir kültür ile bütünleşemeyebilir. Bu durumda bireyde agresiflik yaratabilir.

3- İyileşme, ağır ağır adapte olma: Bireyin tanıştığı yeni kültüre adapte olması ve kendini rahat hissetmeye başladığı süreçtir. Bu aşamada birey kendini iyi hisseder ve güveni artar.

4- Adaptasyonu tamamlama, iki kültürlülük: Bireyin çokkültürlü ortamda etkileşim göstermesi ve kendi kültürü ile yeni kültür arasında farklılıkları benimseyerek kolaylıkla hareket edebilmesidir.

5- Yeniden katılma: Farklı bir kültüre geçiş benimsense de bir takım zorluklar ile karşılaşılacaktır. Yeni keşfedilen kültürde uyum ve uyumsuzluklarda meydana gelecektir. Uyum sağlayanlar başarılı bir süreç ile devam ederken sağlayamayanlar ise desteğe ihtiyaç duyacaktır.

13. Kültürel Zekanın Kültürel Adaptasyon İle İlişkisi

Farklı kültürlere adapte olmanın hemen her ortamda sosyal, psikolojik ve fiziksel etkileri söz konusu olmaktadır. Örneğin, Fransız bir kadın yöneticinin işi gereği Arabistanda erkeklerle el tokalaşması Arabistanın kültürü için bir uyumsuzluk göstergesidir. Ya da bir toplumun kendine özgü olan inanç ve ibadetlerine diğer kültürlerde ki bireylerin kabullenmemesi, olumsuz olarak yargılanması.

Kültürel zekâ, çokkültürlü ortamlarda bulunan bireylerin çalışma ortamında, yaşamında başarılı bir şekilde uyum sağlaması için olması gereken yetenekler üzerinde durmaktadır. Bu anlamda yapılan çalışmalar; kültürel zekanın, bireylerin buldukları çokkültürlü ortamlarda ki çalışma akademik performansları, demografik özelliklerden ve bilişsel yeteneklerinden daha ağır bastığı ortaya çıkmıştır. (Ang vd., 2007).

Bireyler farklı kültürde ki ülkelerde bulduklarında, genellikle stresle karşılaşmaktadırlar çünkü farklı bir kültürün kuralları, inançları, davranışları yabancı ve karışıktır. Bu bağlamda kültürel zekaları yüksek olan ve çokkültürlü ortamlarda bulunan bireyler buldukları ortama uyum sağlayabilme, özgüven ve stresle başa çıkma gibi özellikleri bulunmaktadır. (Mercan, 2015: 50).

Motivasyonel kültürel zekâ ile kültürel adaptasyon arasında olumlu bir ilişki söz konusudur çünkü yüksek motivasyonel kültürel zekâya sahip olan bireyler, buldukları farklı kültürler hakkında bilgileri ve ilgileri vardır buda çokkültürlü ortamlarda bireyi başarılı olmaya itmektir. Sosyal öğrenme teorisine göre, bu

şekilde çaba gösteren bireyler başarılı olmaktadır. Çünkü kültürel adaptasyon, farklı kültürde bulunan bireyin o ortama girdiğinde davranışlarını duruma göre ayarlayabilme yeteneğine sahip olmasıdır. (Ang vd., 2007: 341).

Yine farklı bir araştırmada kültürel zekânın, kültürlerarası adaptasyonun yaşama, iş ve başarılı iletişim kurma yönü üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. (Mercan, 2015: 50).

Bu bağlamda bir başka araştırmada ise, kültürel zekânın bireylerin buldukları çokkültürlü ortamlara adapte olmasına olumlu etki ettiği sonucuna varılmıştır. (Ward ve Fischer, 2008).

Farklı ülkelerde bulunan bireylerin kültürlerarası adaptasyon süreci çeşitli şekillerde etki gösterebilir. Bazı araştırmalar, yabancı ülkede yaşayan bireylerin o ülkede buldukları zaman ile kültürel adaptasyon yeteneği arasında pozitif bir ilişki bulmuşlardır. (Mercan, 2015: 50).

14. Performans Kavramı

Günümüzde hemen her konuda ve kavramda klasik yönetim anlayışından modern anlayışa geçilmiştir. Bu kavramlardan biri performanstır. Performans kavramının çok boyutlu olmasından dolayı farklı tanımlamaları bulunmaktadır.

Klasik dönemde performans, bireylerin çok çalıştırılarak elde ettikleri çıktı durumu iken modern anlayışta bu yıkılmış, kişiler mali unsur olarak görülmemiştir. (Görür, 2005).

Performans, bir zaman dilimi içerisinde üretilen mal veya hizmet miktarı olarak ifade edilmektedir. Performans kavramına literatürde bakıldığında, işlevine göre "etkinlik", "verim", "çıktı" terimleri ile ilişkilendirilir. Aynı zamanda performans, bireyin yetenek ve motivasyonu arasındaki ilişkiden elde ettiği sonuçtur. (Kalkandelen, 1997: 154).

Performans bir bireyin, topluluğun veya işletmenin planlanan hedeflerine dönem sonunda, nicel ve niteliksel olarak ulaşılması durumudur. (Akal, 2005).

Genel anlamda performans, emeğin kalitesi, bireyden beklenen ile bireyin ulaştığı sonucun kıyaslanması ya da sonuç ve başarı değil süreç ve eylemin kendisi biçiminde açıklanabilir. (Luecke, 2008: 12). Performans, bireyin belirli süre içerisinde kendisine verilen görevi gerçekleştirmek kaydıyla elde ettiği sonuç olarak açıklanabilir.

15. Kültürel Zekanın Akademik Performans İle İlişkisi

Yapılan araştırmalarda bilişsel zeka çokkültürlü ortamlarda uyumu ve yönetsel faaliyetleri pozitif yönde etkilemektedir. Kültürel zekâ, bireyin bulunduğu kültüre uyum sağlaması ve bu çokkültürlü ortamda ki farklılığı yönetme yeteneği olarak ifade edilmiştir. Yapılan çalışmalarda bilişsel, üst bilişsel, davranışsal ve motivasyonel gibi kültürel zekâ boyutlarının, kültürlerarası performansı pozitif yönde etkilediği görölmüştür. (Mercan, 2015: 52).

Çokkültürlü ortamlarda ki performansın içeriğine bakıldığında kültürlerarası farklı karar verme, kültürlerarası iş akademik performansı, kültürel adaptasyon ve kültürel değerlendirme olarak dört çeşit faktör ele alınmıştır. Kültürel zekânın akademik performansa olan etkisine bakıldığında karar alma ve kültürel değerlendirmeye etki ettiği belirlenmiştir. Kültürel zekâsı yüksek olan bireylerin çokkültürlü ortamlarda karar vermesi gerektiğinde, diğer bireylere oranla daha iyi analiz yaptığı görölmüştür. (Mercan, 2015: 52).

Yapılan çalışmalarda strateji ile ilişkili olan kültürel zekânın akademik performansı pozitif olarak etkilediği görölmüştür (Dyne ve Ang, 2005). Yine yapılan bir diğer çalışmada ise motivasyon ile ilişkili kültürel zekâ, bireylerin daha iyi uyum sağlama sürecini gerçekleştirdiklerini ifade etmektedir. (Templer vd., 2006: 166).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın örnekleme, veri toplama araçları ve araştırmadan elde edilen bulgular hakkında ait ayrıntılı bilgiler verilecektir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İstanbul'da faaliyet gösteren 1 devlet ve 4 vakıf üniversitenin lisans (ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıftalar), yüksek lisans ve doktora da öğrenim gören 253 yabancı öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma örnekleme seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme ait demografik bilgiler Tablo 3.1'de kısaca özetlenmiştir.

Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	145	57,3	57,3	57,3
	Erkek	108	42,7	42,7	100,0
	Toplam	253	100,0	100,0	
Yaş	18-24	118	46,6	46,6	46,6
	25-31	94	37,2	37,2	83,8
	32-38	31	12,3	12,3	96,0
	39-45	4	1,6	1,6	97,6
	46 ve üzeri	6	2,4	2,4	100,0
	Toplam	253	100,0	100,0	
Kıta	Avrupa	33	13,0	13,0	13,0
	Afrika	100	39,5	39,5	52,6
	Asya	106	41,9	41,9	94,5
	Diğer	14	5,5	5,5	100,0
	Toplam	253	100,0	100,0	
Not Ortalaması	1.50- 1.99	2	0,8	0,8	0,8
	2.00- 2.49	16	6,3	6,3	7,1
	2.50 - 2.99	33	13,0	13,0	20,2
	3.00 - 3.49	107	42,3	42,3	62,5
	3.50- 4.00	95	37,5	37,5	100,0
	Toplam	253	100,0	100,0	

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan 253 yabancı öğrencinin 145 (% 57.3)’i kadın, 108 (%42.7)’si erkektir. Katılımcıların çok önemli bir kısmı (% 46.6) 24 yaşından daha gençtir. Katılımcıların % 41.9’u Asya kıtasında yer alan ülkelerinden, % 39.5’u Afrika kıtasında yer alan ülkelere, % 13.0’ü Avrupa’da yer alan ülkelere ve % 5.5’ i ise diğer kıtalarda yer alan ülkelere Türkiye’ye yüksek eğitim almak için gelmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilerin akademik performansı not ortalamaları ile değerlendirilmiştir. Yapılan analizin sonucunda araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin önemli bir kısmının (yaklaşık % 80) üniversite not ortalamasının 4 üzerinden en az 3 olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle oldukça başarılı bir katılımcı ile araştırma gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan anket üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde araştırma katılımcılarının demografik özelliklerini belirlemek için 5 soru yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde, katılımcıların kültürel zekalarını belirlemeyi amaçlayan 20 sorudan oluşan “Kültürel Zeka” ölçeği yer almaktadır. Araştırmanın son bölümünde ise katılımcıların kültürel uyumunu ölçmeye yarayan 14 maddeden oluşan “Kültürel Uyum” ölçeği yer almaktadır. Ankettten elde edilen veriler SPSS 23 ve AMOS 23 veri analizi programına aktarılmış ve analiz edilmiştir.

Anket yer alan “Kültürel Zekâ” anketi Ang ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen ve Şahin ve arkadaşları (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Kültürel Zeka Ölçeği (The Cultural Intelligence Scale)” kullanılmıştır. Ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek bireylerin farklı kültürel ortamlarda ya da çok kültürlü ortamlarda faaliyetlerini etkin bir şekilde yerine getirmesi ve o ortamlarda başarılı olması sağlayan, “Üstbilişsel”, “Bilişsel”, “Motivasyonel” ve “Davranışsal” olarak adlandırılan dört boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, bireylerin kültüre ilişkin algılarını objektif olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ölçekte, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum” , “Kararsızım”, “ Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” olarak kodlanan 5’li Likert kullanılmıştır. Ölçekte yer alan 1, 2, 3 ve 4. maddeler “Üstbilişsel Zeka”yı, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10. maddeler “Bilişsel Zeka”yı, 11, 12, 13, 14 ve 15. madde “Motivasyonel Zeka”yı ve 16, 17, 18, 19 ve 20. madde “ Davranışsal Zeka”yı ölçmektedir. Ölçekten alınan toplam puana göre bireylerin kültürel zeka düzeyleri belirlenmektedir. Toplam

puanı yüksek olması, bireyin kültürel zekasının yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Benzer yorum ölçeğin alt boyutları içinde geçerlidir. Ankette yer alan kültürel zeka ölçeği maddeleri Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2: Kültürel Zeka Ölçeği

Boyutlar	Madde No	İfadeler
Üstbilişsel Zeka	KZ1	Farklı kültürel geçmişi olan kişilerle birlikteyken kullandığım kültürel bilginin farkındayım.
	KZ2	Alışkın olmadığım kültürden biriyle etkileşime geçtiğimde kültürel bilgimi duruma uygun olarak kullanırım.
	KZ3	Kültürlerarası etkileşimlerde kullandığım kültürel bilginin farkındayım
	KZ4	Farklı kültürlerden birileriyle etkileşim halindeyken kültürel bilginin doğruluğuna dikkat ederim.
Bilişsel Zeka	KZ5	Başka kültürlerin yasal ve ekonomik sistemleri hakkında bilgi sahibiyim.
	KZ6	Başka dillerin kurallarına (kelime, gramer vb.) bilirim.
	KZ7	Başka kültürlerin değerlerini ve dini inançlarını hakkında bilgi sahibiyim.
	KZ8	Başka kültürlerinin evlilik sistemleri hakkında bilgi sahibiyim.
	KZ9	Başka kültürlerin el sanatları hakkında bilgi sahibiyim.
	KZ10	Başka kültürlerdeki jest, mimik vb. sözel olmayan davranışların sergileme kurallarını bilirim.
Motivasyonel Zeka	KZ11	Başka kültürlerden insanlarla bir arada olmaktan hoşlanırım.
	KZ12	Alışkın olmadığım bir kültürde yerel insanlarla kaynaşabileceğine eminim.
	KZ13	Benim için yeni olan bir kültüre uyum sağlamada karşılaştığım güçlüklerle başa çıkacağına eminim.
	KZ14	Alışkın olmadığım kültürlerde yaşamaktan hoşlanırım.
	KZ15	Farklı bir kültürdeki alışveriş yapım kurallarına alışabileceğime eminim.
Davranışsal Zeka	KZ16	Sözel davranışlarını (ses tonu, aksan vb.) kültürlerarası iletişimin gereklerine göre ayarlarım.
	KZ17	Konuşurken tonlama ve duraksamayı, kültürlerarası duruma uygun olarak değişik bir şekillerde kullanırım.
	KZ18	Konuşma biçimimi kültürlerarası iletişimin gereklerine göre ayarlarım.
	KZ19	Kültürlerarası iletişimde ne kadar gerekliyse sözel olmayan davranışlarımı ona göre ayarlarım.
	KZ20	Yüz ifademi kültürlerarası iletişimin gereklerine göre değiştiririm.

Anket yer alan “Kültürel Uyum/Adaptasyon” ölçeği Black (1988) ve Black ve Stephens (1989) tarafından geliştirilen ve Şahin ve arkadaşları (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Kültürel Uyum/Adaptasyon Ölçeği (The Cultural Adaptation Scale)” kullanılmıştır. Ölçek, “Fiziksel Adaptasyon”, “Sosyal Adaptasyon” ve “İş Ortamı Adaptasyonu” olarak adlandırılan üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte, “Hiç Uyumlu Değil”, “Çok Az Uyumlu”, “Biraz Uyumlu”, “Uyumlu” ve “Çok Uyumlu” olarak kodlanan 5’li likert kullanılmıştır. Ölçekte yer alan 1, 2, 3, 5, 6 ve 7. maddeler “Fiziksel Adaptasyon” unu, 8, 9, 10 ve 11. maddeler “Sosyal Adaptasyon” unu ve 11, 12 ve 14. maddeler “İş Ortamı Adaptasyonu” nu ölçmektedir. Ankette yer alan kültürel uyum / adaptasyon ölçeği maddeleri Tablo 3.3’te verilmiştir.

Tablo 3.3: Kültürel Uyum / Adaptasyon Ölçeği

Boyut	Madde No	İfadeler
Fiziksel Adaptasyon	KA1	Genel yaşam koşulları
	KA2	Barınma imkânları
	KA3	Yiyecek
	KA4	Alışveriş
	KA5	Yaşam maliyeti
	KA6	Eğlence/rekreasyon tesis ve olanakları
	KA7	Sağlık tesisleri
Sosyal Adaptasyon	KA8	Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla sosyalleşme
	KA9	Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla her gün karşılıklı etkileşimde bulunma
	KA10	Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla iş dışında etkileşimde bulunma
	KA11	Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla konuşma
İş Ortamı Adapatasyonu	KA12	Özel iş sorumlulukları
	KA13	Akademik performans standartları ve beklentiler
	KA14	Yönetsel sorumluluklar

3.4. Veri Analiz Metotları

Verilerin analizi SPSS 23 ve AMOS 23 istatistiksel paket programları ile yapılmıştır. Verilerin analizinde, “Betimleyici İstatistikler”, “Doğrulayıcı Faktör Analizi” ve “Yapısal Eşitlik Modeli” kullanılmıştır.

Veri analizinde değişkenlerin ölçümlenmesi ve değişkenler arası ilişkilerin yorumlanması için son yıllarda sıklıkla kullanılan “Yapısal Eşitlik Modeli” (YEM) kullanılmıştır. YEM, modelde yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri açıklanmasında bütüncül bir bakış açısı kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. YEM süreci kurumsal yapının kurulması ile başlar. Daha sonraki adımda, teori baz alınarak modele ilişkin yapısal eşitlikler kurulmakta ve modelde yer alan parametreler varsayılmaktadır. En son adımda ise, tahmin sonuçları uyum iyiliği indeksleri ile değerlendirilmekte, gerekli durumlarda modelde düzenlemeler ve farklılıklar yapılarak modelin nihai hali verilmektedir ve modelin sonuçları yorumlanmaktadır (Cokluk, Şekercioğlu, ve Büyüköztürk, 2010). YEM ile gözlenebilen ve gözlenemeyen değişkenler arasında analiz yapılabilmektedir. Doğrudan gözlemlenemeyen örtük değişkenler, direkt ölçülemez. YEM’de, örtük değişkenler en az bir gözlemlenen değişkene bağlıdır ve o şekilde ölçülebilmektedir (Meydan ve Şeşen, 2011). YEM modellerinde, bir değişken aynı anda hem bağımsız hem de bağımlı değişken olarak kullanılabilir. Bu sebepten model çalışmada kullanılan değişken, bağımsız veya bağımlı değişkenler olarak sınıflandırılmaktadır (Simşek, 2007). Yapısal Eşitlik Modeli esas olarak iki modelden oluşur. İlk model “Ölçüm Modeli” olarak adlandırılır. Ölçüm modelinde tüm örtük değişkenleri gözlenebilen değişkenler ile açıklamak amaçlanmaktadır. Ölçme modelini testinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmaktadır. YEM’in diğer modeli olan “Yapısal Model”i, örtük değişkenler arasındaki ilişkileri gösterir (Eroğlu, 2003). Yapısal model, yol analizi ile gerçekleştirilmektedir. Bu analiz çoklu regresyon ile yakından ilişkilidir. Yol analizinde, aynı anda birden fazla bağımlı değişken yer alabilmektedir. Ayrıca yol analizi çoklu regresyona oranla daha detaylı bir analiz yöntemidir (Meydan ve Şeşen, 2011). Bu yöntemin kullanılabilmesinin temel bir takım şartları vardır. Bu şartlardan ilki veri setinin normal dağılıma uymasındır. Ayrıca YEM modelinin kullanılması için kurulan modelin uygunluğunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu aşamada uyum

iyiliği (Goodness of Fit) indeksleri kullanılmaktadır (Simşek, 2007). Literatürde pek çok farklı uyum indeksi söz konusudur. Araştırmalarda ise genelde farklı endekslere yer verilmektedir. Literatürde birkaç endeksinin sonuçlarının bir arada verilmesi önerilmektedir. (Hair, Black, Babin, & Andersan, 2010).

Bu araştırmada, uyum indekslerinden, normlu ki-kare değeri (χ^2/df), GFI (Uyum iyiliği indeksi), RMSEA (Yaklaşık hataların ortalama karekökü), CFI (karşılaştırmalı uyum indeksi) ve AGFI (Uyarlanmış uyum iyiliği indeksi) verilmiştir. Bu endekslere ait eşit değerler Tablo 3.4’de yer almaktadır.

Tablo 3.4: Uyum Ölçüleri ve Kesim Noktaları

Uyum Ölçüleri	Mükemmel Uyum	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	$2 < \chi^2/df \leq 3$	$3 < \chi^2/df \leq 5$
RMSEA	$0 < RMSEA < 0,05$	$0,05 \leq RMSEA < 0,08$	$0,08 \leq RMSEA < 0,10$
CFI	$0,97 \leq CFI \leq 1$	$0,95 \leq CFI < 0,97$	$0,90 \leq CFI < 0,95$
GFI	$0,95 \leq GFI \leq 1$	$0,90 \leq GFI < 0,95$	$0,85 \leq GFI < 0,90$
AGFI	$0,90 \leq AGFI \leq 1$	$0,85 \leq AGFI < 0,90$	$0,80 \leq AGFI < 0,85$

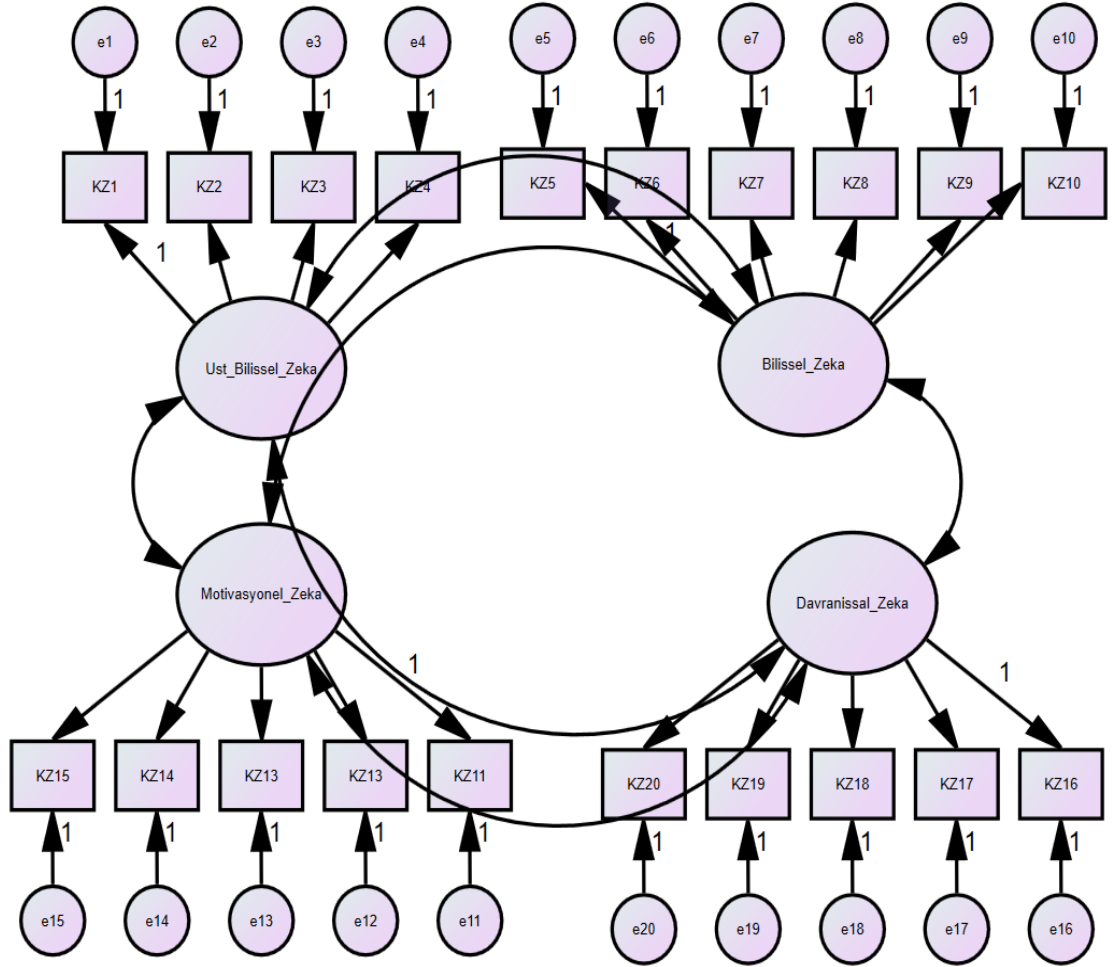
Çalışmada ayrıca metot yanlılığı (method biases) analiz edilmiştir. Metot yanlılığı ölçek tipine, ölçek uzunluğuna, soruların içeriğine, cevaplama biçimine göre değişkenliğe ve yanlılığa sebep verebilmektedir. Yaygın metot yanlılığı (common method bias), ölçek içinde yer alan değişkenlerin büyük bir kısmının tek bir değişken ile açıklanması sonucu ortaya çıkar. Yanlılığı test etmek için genellikle Harman Tek Faktör Testi (Harman’s single-factor test) kullanılır. Bu test esnasında açıklayıcı faktör analizi yapılır ve toplam değişkenliğin ne kadarının tek bir faktör tarafından açıklandığına bakılır (Podsakoff vd, 2003). Çalışma kapsamında kullanılan tüm ölçeklerdeki yaygın metot yanlılığı Harman Tek Faktör testi ile analiz edilmiştir.

3.6. Kültürel Zekâ Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Kültürel zekâ ölçeği Ang ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 20 değişkenden ve “Üstbilişsel Zeka”, “Bilişsel Zeka”, “ Motivasyonel Zeka” ve “Davranışsal Zeka” olarak adlandırılan dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan 1., 2., 3. ve 4. sorular “Üstbilişsel Zeka”; 5., 6., 7., 8., 9. ve 10. sorular “Bilişsel Zeka”; 11., 12., 13., 14. ve 15. sorular “Motivasyonel Zeka”; 16., 17., 18., 19. ve 20. sorular “Davranışsal Zeka” boyutunu ölçmektedir. Ana model analizlerinden önce kültürel zekâ ölçeğine doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA’nın ilk aşamasında Harman Tek Faktör Testi ile yaygın metot yanlılığı test edilmiştir. Burada, çeşitli nedenlerden dolayı oluşabilecek ölçek yanlılığını ve değişkenliğini test edilmesi amaçlanmaktadır. Analiz, toplam değişkenlik içinde ne kadarının tek faktör tarafından açıklandığına odaklanmaktadır (Podsakoff vd., 2003). Ölçek için yapılan analizin sonucunda, tek bir faktör, Tablo 3.5’te de görüldüğü üzere (% 25,52) değişkenliğin çoğunu açıklamamaktadır. Diğer bir deyişle yaygın metot yanlılığı bulunmamaktadır.

Tablo 3.5: Kültürel Zeka Ölçeği İçin Harman Tek Faktör Testi

Bileşen	Başlangıç Özvektörleri			Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyans %	Birikimli %	Toplam	Varyans %	Birikimli %
1	5,105	25,525	25,525	5,105	25,525	25,525
2	2,041	10,204	35,729			
3	1,815	9,077	44,806			

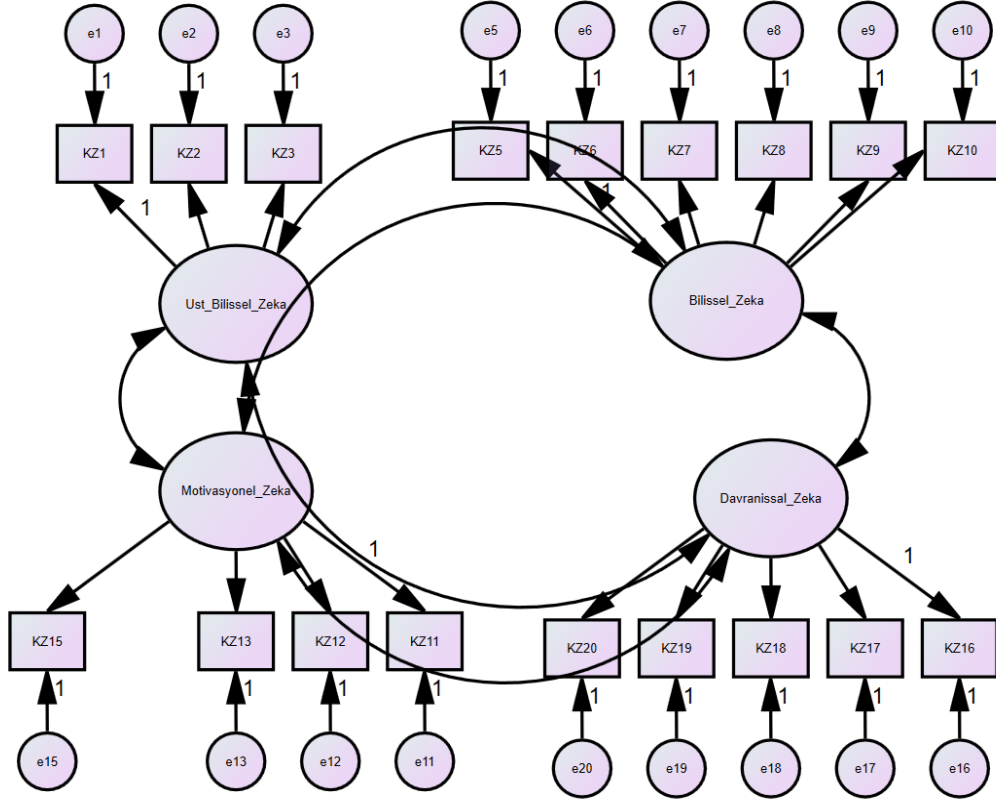

Şekil 3.1: Kültürel Zekâ Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Modeli

AMOS ile gerçekleştirilen DFA sonucunda, uyum indeksleri sonuçları χ^2/df : 2,210; RMSEA:0,069; CFI: 0,919; GFI:0,890 ve AGFI: 0,843 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre model yeterince uyumlu değildir. Modelde uyumluluğun sağlanabilmesi için modelden sırasıyla KZ4 ve KZ14 nolu sorular çıkarılmış ve modelin uyum indeksleri yeniden hesaplanmıştır. Yeni sonuçlara göre, uyum indekslerinin değerleri χ^2/df : 2,235; RMSEA:0,069; CFI: 0,891; GFI:0,877 ve AGFI: 0,854 olarak hesaplanmıştır. Modelden bu iki sorunun çıkarılması sonucunda modelin yeterli düzeyde uyumlu olduğu ispat edilmiştir.

Tablo 3.6: Kültürel Zekânın Alt Boyutlarına İlişkin İlişkiler ve Katsayıları

			Tahmin	Standart Hata	C.R.	P
KZ1	<---	Üstbilişsel Zeka	1,000			
KZ2	<---	Üstbilişsel Zeka	,852	,099	8,603	***
KZ3	<---	Üstbilişsel Zeka	,946	,103	9,211	***
KZ5	<---	Bilişsel Zeka	1,000			
KZ6	<---	Bilişsel Zeka	1,057	,163	6,490	***
KZ7	<---	Bilişsel Zeka	1,043	,160	6,504	***
KZ8	<---	Bilişsel Zeka	1,438	,184	7,807	***
KZ9	<---	Bilişsel Zeka	1,030	,154	6,682	***
KZ10	<---	Bilişsel Zeka	1,081	,156	6,919	***
KZ11	<---	Motivasyonel Zeka	1,000			
KZ12	<---	Motivasyonel Zeka	1,324	,177	7,458	***
KZ13	<---	Motivasyonel Zeka	1,132	,159	7,132	***
KZ15	<---	Motivasyonel Zeka	,968	,148	6,535	***
KZ16	<---	Davranışsal Zeka	1,000			
KZ17	<---	Davranışsal Zeka	1,103	,140	7,898	***
KZ18	<---	Davranışsal Zeka	1,068	,134	7,958	***
KZ19	<---	Davranışsal Zeka	,915	,128	7,119	***
KZ20	<---	Davranışsal Zeka	,819	,130	6,314	***

Şekil 3.2: Kültürel Zekâ Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Modeli Nihai Hali

Bir sonraki aşamada, Kültürel Zekâ ölçeği ve alt boyutlarının güvenilirliği tespit edilmiştir. Güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen Cronbach Alfa değerleri Tablo 3.7’te özetlenmiştir. Analizin sonucunda, Cronbach Alfa değerlerinin 0.704–0.838 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre araştırma kapsamında kullanılan kültürel zeka ölçeğin yeterli düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 3.7: Kültürel Zekâ Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonucu

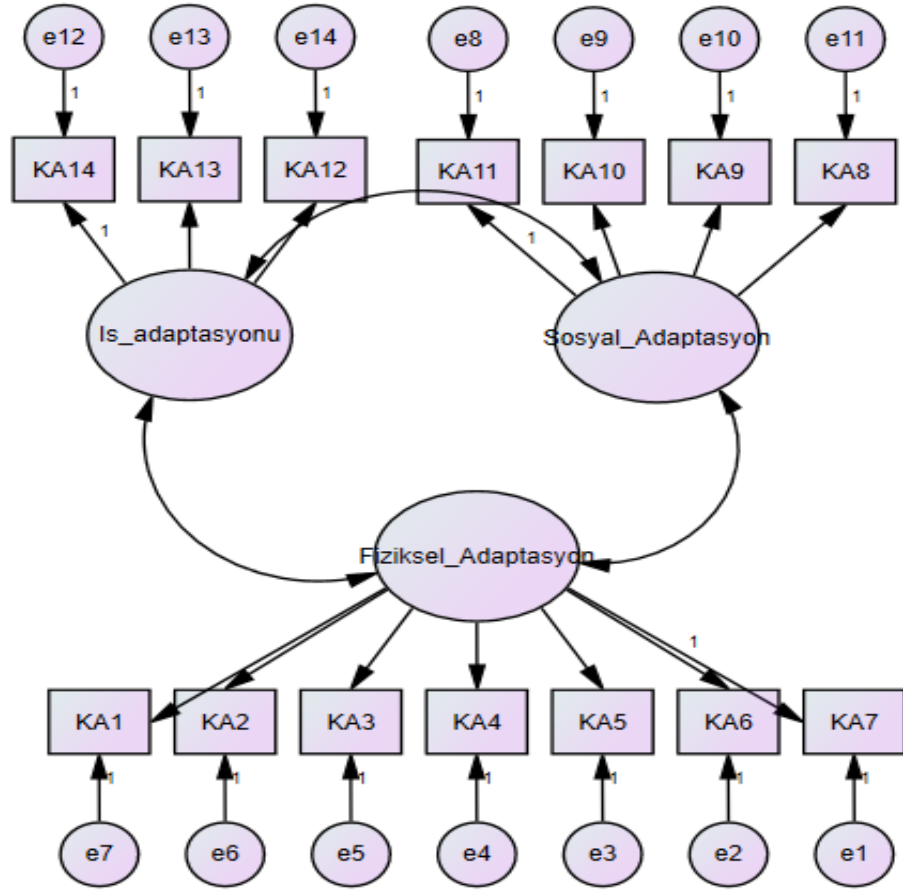
	Cronbach Alfa
Üstbilişsel Zeka	0.704
Bilişsel Zeka	0.757
Motivasyonel Zeka	0.769
Davranışsal Zeka	0.758
Kültürel Zeka	0.838

3.7. Kültürel Uyum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Kültürel uyum ölçeği Black (1988) ve Black ve Stephens (1989) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte 14 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, “Fiziksel Uyum”, “Sosyal Uyum” ve “İş Ortamı Uyumu” olarak adlandırılan üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan 1., 2., 3., 4., 5., 6., ve 7. maddeler “Fiziksel Uyumu”; 8., 9., 10. ve 11. maddeler “Sosyal Uyumu”; 12., 13. ve 14. maddeler “İş Ortamı Uyumu” boyutunu ölçmektedir. Kültürel uyum ölçeğine ilişkin yapılan DFA’nın ilk aşamasında Harman Tek Faktör Testi yapılmış ve yaygın metot yanlılığı test edilmiştir. Kültürel uyum ölçeği için yapılan analizin sonucunda, tek bir faktör, Tablo 3.8’de de görüldüğü üzere (% 36,62) değişkenliğin çoğunu açıklamamaktadır. Kültürel uyum ölçeğinde yaygın metot yanlılığı bulunmadığı ispat edilmiştir.

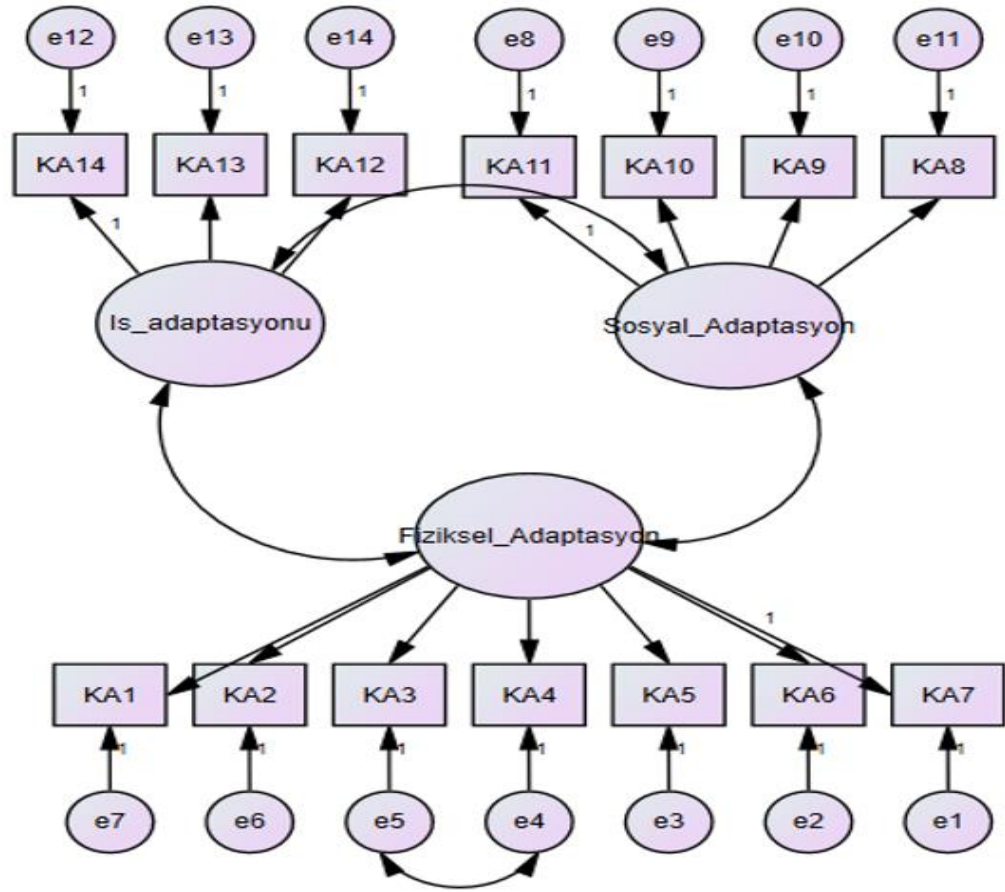
Tablo 3.8: Kültürel Uyum Ölçeği İçin Harman Tek Faktör Testi

Bileşen	Başlangıç Özvektörleri			Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyans %	Birikimli %	Toplam	Varyans %	Birikimli %
1	5,127	36,621	36,621	5,127	36,621	36,621
2	1,442	10,297	46,918			
3	1,247	8,906	55,823			

Şekil 3.3: Kültürel Uyum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Modeli

Gerçekleştirilen DFA analizi sonucunda, model için bulunan uyum indeksleri, χ^2/df : 2,825; RMSEA:0,080; CFI: 0,883; GFI:0,894 ve AGFI: 0,849 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre modelin yeterince uyumlu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle uyumluluk için gerekli minimum değerlere KA3 ve KA4 sorularının hataları arasında modifikasyon yapılmış ve model yeniden çalıştırılmıştır. Elde edilen son uyum endeksi sonuçlarına göre, (χ^2/df : 2,611; RMSEA:0,080; CFI: 0,905; GFI:0,903 ve AGFI: 0,863), modelin uyumluluğu yeterli düzeyde sağlanmıştır.

Şekil 3.4: Kültürel Zekâ Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Modeli Nihai Hali

Tablo 3.9: Kültürel Uyum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin İlişkiler ve Katsayıları

			Tahmin	Standart Hata	C.R.	P
KA7	<---	Fiziksel Adaptasyon	1,000			
KA6	<---	Fiziksel Adaptasyon	1,076	,147	7,297	***
KA5	<---	Fiziksel Adaptasyon	,916	,144	6,366	***
KA4	<---	Fiziksel Adaptasyon	,768	,134	5,753	***
KA3	<---	Fiziksel Adaptasyon	,805	,131	6,128	***
KA2	<---	Fiziksel Adaptasyon	,996	,134	7,407	***
KA1	<---	Fiziksel Adaptasyon	,850	,124	6,883	***
KA11	<---	Sosyal Adaptasyon	1,000			
KA10	<---	Sosyal Adaptasyon	1,343	,200	6,723	***

			Tahmin	Standart Hata	C.R.	P
KA9	<---	Sosyal Adaptasyon	1,657	,230	7,195	***
KA8	<---	Sosyal Adaptasyon	1,558	,223	6,989	***
KA14	<---	İş Adaptasyonu	1,000			
KA13	<---	İş Adaptasyonu	,922	,080	11,556	***
KA12	<---	İş Adaptasyonu	,985	,086	11,500	***

Kültürel Uyum ölçeği ve alt boyutlarının güvenilirliğini ölçmek için gerçekleştirilen analizin sonuçları Tablo 3.10'da verilmiştir. Analizin sonucunda elde edilen değerlerinin 0.738–0.862 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlar ölçeğin iyi derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.10: Kültürel Uyum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonucu

	Cronbach Alfa
Fiziksel Uyum	0.787
Sosyal Uyum	0.738
İş Ortamı Uyumu	0.812
Kültürel Uyum	0.862

3.8. Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarına İlişkin Temel İstatistiksel Bilgiler

Araştırmanın bu bölümünde kültürel zeka, kültürel adaptasyon ve alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmış ve elde edilen bilgiler Tablo 3.11'de kısaca özetlenmiştir.

Tablo 3.11: Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarına İlişkin Temel İstatistik Bilgiler

	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Kültürel Zeka	253	3,8731	0,49210
Kültürel Adaptasyon	253	3,4593	0,57254
Üstbilişsel Zeka	253	4,2069	0,69566
Bilişsel Zeka	253	3,3887	0,68880
Motivasyonel Zeka	253	4,0731	0,66225
Davranışsal Zeka	253	3,8237	0,71052
Fiziksel Adaptasyon	253	3,4608	0,61407
Sosyal Adaptasyon	253	3,4585	0,71044
İş Ortamı Adaptasyon	253	3,4585	0,74752

Tablo 3.11 incelendiğinde, katılımcıların kültürel zeka ve kültürel adaptasyonlarının ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak katılımcıların kültürel zeka düzeylerinin (3.87), kültürel adaptasyon düzeylerinden yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların üstbilişsel zeka düzeylerin yüksek, bilişsel zekalarının ise nispeten düşük olduğu görülmektedir. Kültürel adaptasyon alt boyutlarının tümünün hemen hemen aynı düzeyde olduğu görülmektedir.

3.9. Kültürel Zeka, Alt Boyutları ve Akademik performansa İlişkin Korelasyon Analizi

Araştırmanın bu bölümünde araştırma kapsamında kullanılan ana değişkenlerden biri olan kültürel zeka ve kültürel zekanın alt boyutları olan üstbilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal zeka ile akademik performans arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 3.12’de özetlenmiştir.

Tablo 3.12: Kültürel Zeka, Alt Boyutları ve Akademik performansa İlişkinin Korelasyon Analizi

No	No	1	2	3	4	5	6
1	Not Ortalaması	1					
2	Kültürel Zeka	,216**	1				
3	Üstbilişsel Zeka	,178**	,700**	1			
4	Bilişsel Zeka	,035	,684**	,310**	1		
5	Motivasyonel Zeka	,185**	,752**	,451**	,278**	1	
6	Davranışsal Zeka	,217**	,721**	,241**	,362**	,441**	1

*p<0.05

**p<0.01

Tablo 3.12’de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin kültürel zekaları ve bilişsel zeka alt boyutu dışındaki tüm alt boyutları ile akademik performansları (not ortalamaları) arasında pozitif, anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir (p<0.05). Diğer bir deyişle, araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin kültürel zekalarında artış, not ortalamalarını arttırmaktadır.

3.10. Kültürel Uyum, Alt Boyutları ve Akademik performansa İlişkinin Korelasyon Analizi

Diğer bir ana değişken olan kültürel adaptasyon ve kültürel adaptasyon alt boyutları olan fiziksel adaptasyon, sosyal adaptasyon ve iş ortamı adaptasyon ile akademik performans arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 3.13’te kısaca özetlenmiştir.

No	No	1	2	3	4	5
1	Not Ortalaması	1				
2	Kültürel Adaptasyon	,203**	1			
3	Fiziksel Adaptasyon	,220**	,816**	1		
4	Sosyal Adaptasyon	,132*	,817**	,507**	1	

5	İş Ortamı Adaptasyonu	,160*	,851**	,572**	,510**	1
---	-----------------------	-------	--------	--------	--------	---

Tablo 3.13: Kültürel Adaptasyon, Alt Boyutları ve Akademik performansa İlişkin Korelasyon Analizi

*p<0.05

**p<0.01

Tablo 3.13'te de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin kültürel uyumları ve kültürel uyumlarının alt boyutlarının hepsi ile akademik performansları (not ortalamaları) arasında pozitif, anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir ($p<0.05$). Diğer bir deyişle, araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin kültürel uyumlarındaki artış, not ortalamalarını arttırmaktadır.

3.11. Kültürel Zeka ve Alt Boyutları ile Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi

Araştırmanın bu bölümünde kültürel zeka ve alt boyutları ile kültürel adaptasyon ve alt boyutları arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 3.14'de özetlenmiştir.

No	No	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Kültürel Zeka	1								
2	Kültürel Adaptasyon	,339**	1							
3	Üstbilişsel Zeka	,700**	,173**	1						
4	Bilişsel Zeka	,684**	,311**	,310**	1					
5	Motivasyonel Zeka	,752**	,219**	,451**	,278**	1				
6	Davranışsal Zeka	,721**	,266**	,241**	,362**	,441**	1			
7	Fiziksel Adaptasyon	,298**	,816**	,173**	,238**	,174**	,262*	1		
8	Sosyal Adaptasyon	,271**	,817**	,111*	,260**	,180**	,222*	,507*	1	

9	İş Ortamı Adap.	,278**	,851**	,149*	,272**	,188**	,185*	,572*	,5 10 **	1
---	--------------------	--------	--------	-------	--------	--------	-------	-------	----------------	---

Tablo 3.14: Kültürel Zeka ve Alt Boyutları ile Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi

*p<0.05

**p<0.01

Tablo 3.14’de de görüldüğü gibi, kültürel zeka ve alt boyutlarının tümü ile kültürel adaptasyon ve alt boyutlarının tümü arasında pozitif, anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir (p<0.05).

3.12. Yapısal Model

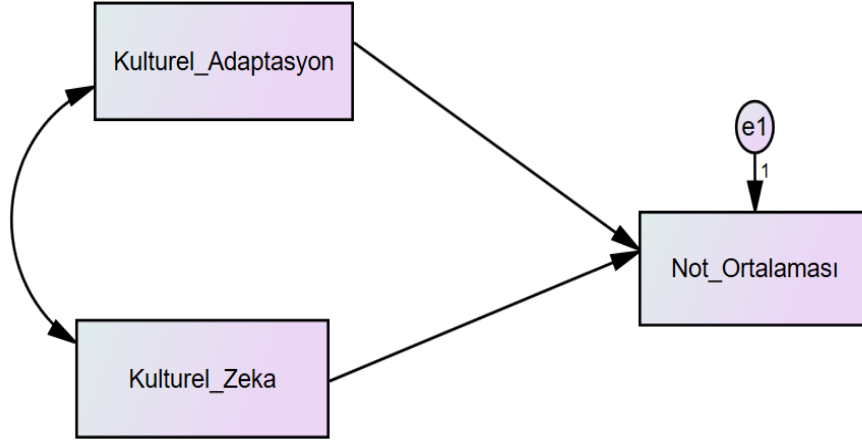
3.12.1. Ana Hipotezlerin Testi

Ana hipotezler, kültürel zeka ve kültürel adaptasyon bağımsız değişkeni ile akademik performans (not ortalaması) bağımlı değişkeni arasında kurulmuştur. Araştırmaya ilişkin iki temel hipotez vardır. Bunlar:

H₁: Kültürel zekanın akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H₂: Kültürel adaptasyonun akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Hipotezlere ilişkin model Şekil 3.5’te gösterilmiştir.

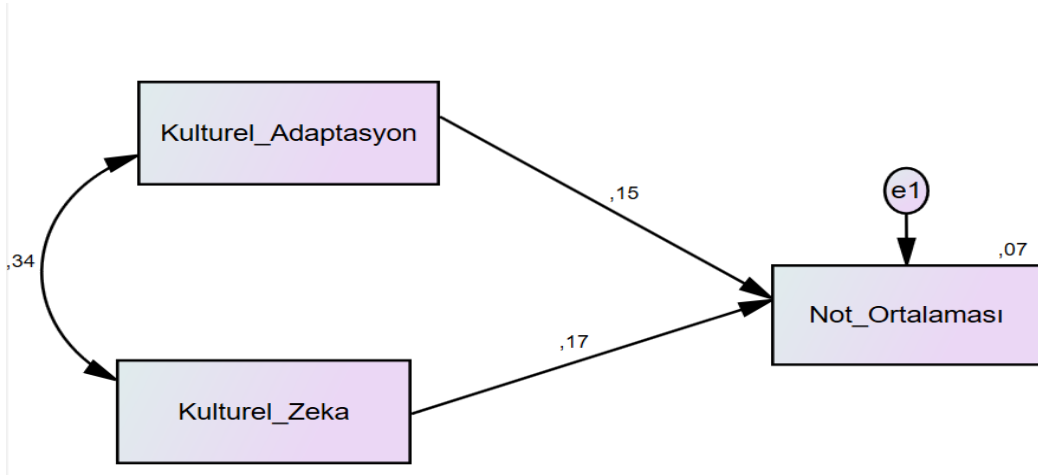
Şekil 3.5: Ana Hipotezlere Ait Yapısal Model

AMOS ile gerçekleştirilen yapısal model analizinden sonra elde edilen bilgiler Tablo 3.15'te gösterilmektedir.

Tablo 3.15: Modeldeki İlişkiler ve Katsayılar

			Tahmin Katsayısı	Standart hata	C.R.	P
Not Ortalaması	<---	Kültürel Zeka	,306	,119	2,561	,010
Not Ortalaması	<---	Kültürel Adaptasyon	,233	,103	2,266	,023

Yapılan analizin sonucunda $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde tüm değişkenler arasında anlamlı etkiler tespit edilmiştir. Analiz sonucunda, kültürel zeka ile akademik performans (not ortalaması) arasında pozitif ve anlamlı ($\beta = 0.306$) ve kültürel adaptasyon ile akademik performans (not ortalaması) arasında pozitif ve anlamlı ($\beta = 0.233$) etkiler tespit edilmiştir. Diğer bir değişle araştırmanın H_1 ve H_2 hipotezleri kabul edilmiştir.

Şekil 3.6: Nihai Ana Yapısal Model

3.12.2. Alt Hipotezlerin Testi

Kültürel zekanın dört alt boyutu (Üstbilişsel zeka, bilişsel zeka, motivasyona zeka, davranışsal zeka) ve kültürel adaptasyonun üç boyutunun (fiziksel adaptasyon, sosyal adaptasyon, iş ortamı adaptasyonu) akademik performans (not ortalaması) üzerindeki etkilerini çalışmaya ait alt hipotezler olarak incelenmiştir. Tüm etkileri incelemek için yapısal model kurulmuş ve ilişkiler test edilmiştir. Gerçekleştirilen yapısal analiz sonucunda uyum indeksleri değerler, χ^2/df : 2,785; RMSEA: 0,074; CFI: 0,904; GFI:0,865 ve AGFI: 0,851 elde edilmiş ve bu şekliyle yeterli düzeyde uyum elde edildiği için devam edilmiştir. Araştırmanın alt hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

H₁: Kültürel zekanın akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H_{1a}: Üstbilişsel zekanın akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H_{1b}: Bilişsel zekanın akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H_{1c} : Motivasyonel zekanın akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H_{1d} : Davranışsal zekanın akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

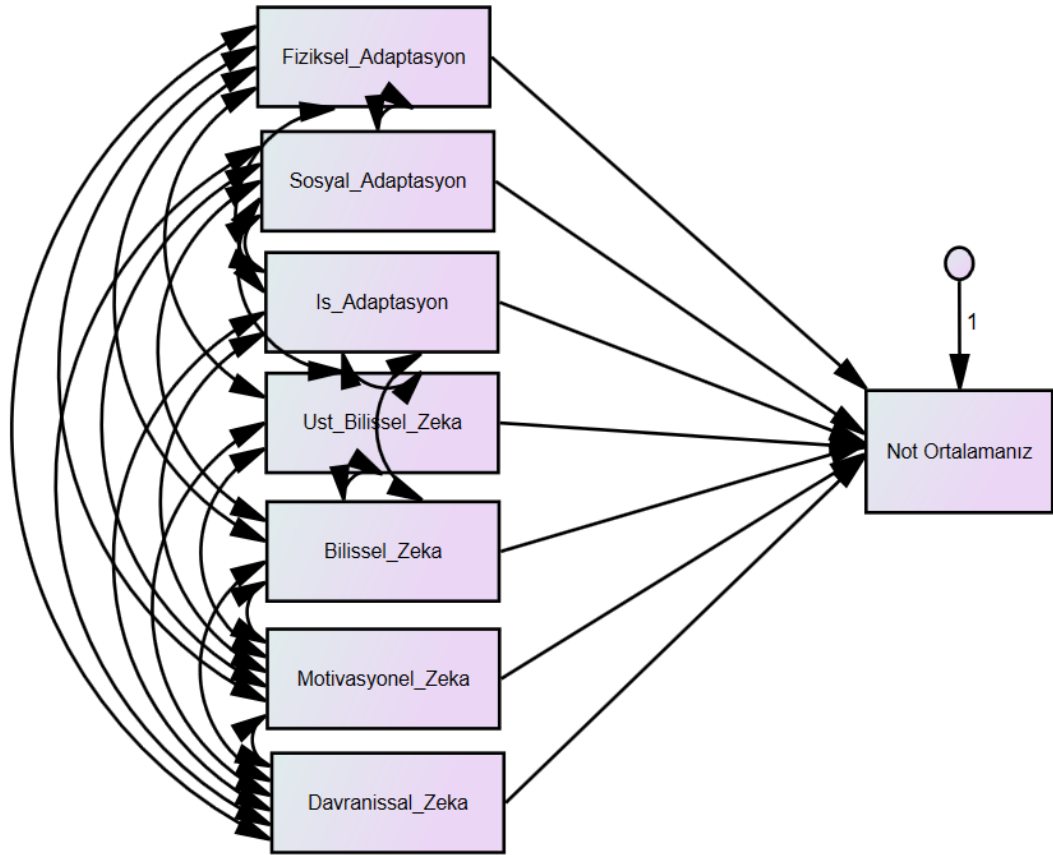
H_2 : Kültürel adaptasyonun akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H_{2a} : Fiziksel adaptasyonun akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H_{2b} : Sosyal adaptasyonun akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H_{2c} : İş ortamı adaptasyonunun akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Alt hipotezler ilişkin model Şekil 3.7’de gösterilmiştir.

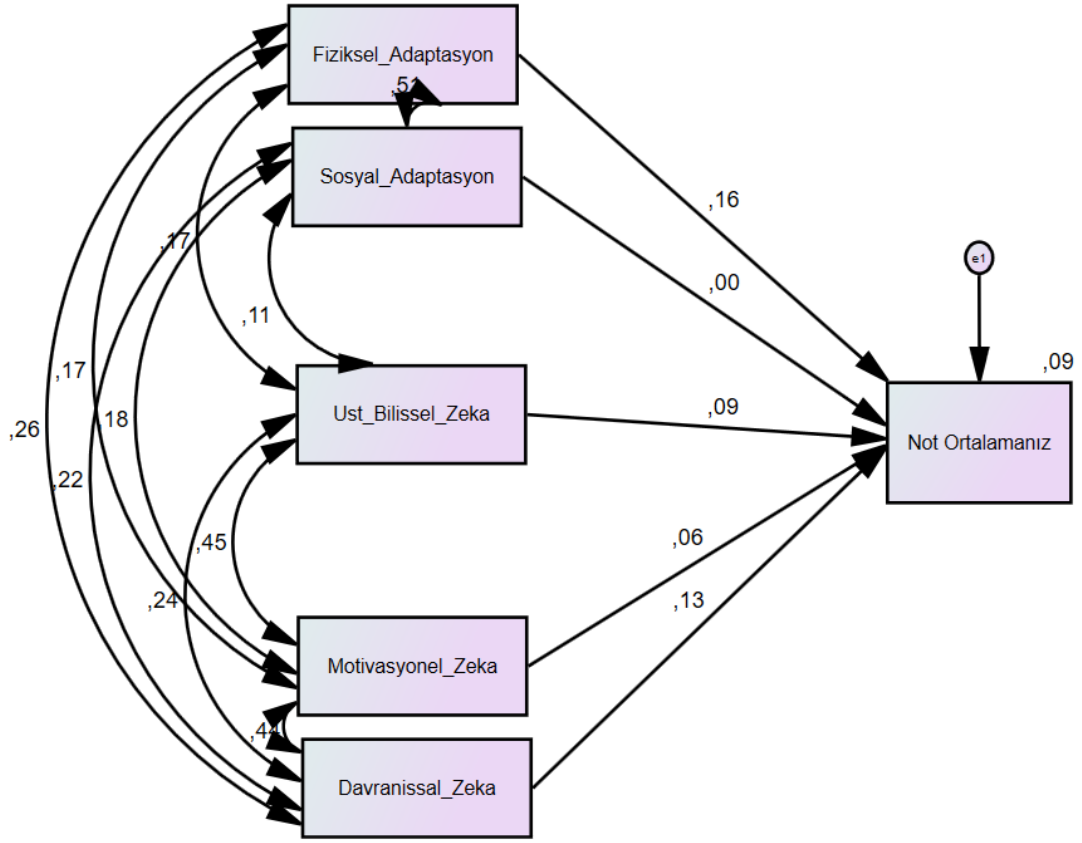
Şekil 3.7: Alt Hipotezlere Ait Yapısal Model

Gerçekleştirilen yapısal model analizinden sonra elde edilen bilgiler Tablo 3.16’da gösterilmektedir.

Tablo 3.16: Modeldeki İlişkiler ve Katsayıları

			Tahmin	S.Hata	C.R.	P
Not Ortalaması	<---	Fiziksel Adaptasyon	,217	,115	2,276	,019
Not Ortalaması	<---	Sosyal Adaptasyon	,219	,094	2,292	,017
Not Ortalaması	<---	İş Adaptasyonu	,059	,094	,623	,533
Not Ortalaması	<---	Üstbilişsel Zeka	,195	,090	2,124	,038
Not Ortalaması	<---	Bilişsel Zeka	-,066	,089	- 1,153	,364
Not Ortalaması	<---	Motivasyonel Zeka	,183	,100	2,034	,044
Not Ortalaması	<---	Davranışsal Zeka	,202	,090	2,252	,024

Tablo 3.16 incelendiğinde, kültürel zekanın, üstbilişsel zeka ($\beta = 0.195$), motivasyonel zeka ($\beta = 0.183$) ve davranışsal zeka ($\beta = 0.202$) boyutları ile akademik performans (not ortalaması) arasında pozitif ve anlamlı etkiler tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Bilişsel zeka alt boyutunun ise akademik performansı (not ortalamasını) etkilemediği görülmektedir. Böylece H_{1a} , H_{1c} ve H_{1d} alt hipotezleri doğrulanırken, H_{1b} hipotezi doğrulanamamıştır. Kültürel adaptasyonun, fiziksel adaptasyon ($\beta = 0.217$) ve sosyal adaptasyon ($\beta = 0.219$) alt boyutların akademik performansı (not ortalaması) pozitif ve anlamlı olarak etkilediği, iş ortamı adaptasyonun akademik performans (not ortalaması) üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Sonuçta H_{2a} ve H_{2b} alt hipotezleri doğrulanırken, H_{2c} hipotezi doğrulanamamıştır.

Şekil 3.8: Nihai Alt Yapısal Model

Ana ve alt hipotezlere ilişkin tüm sonuçlar Tablo 3.17’de kısaca özetlenmiştir.

Tablo 3.17: Hipotezler ve Karşılaştırmalar

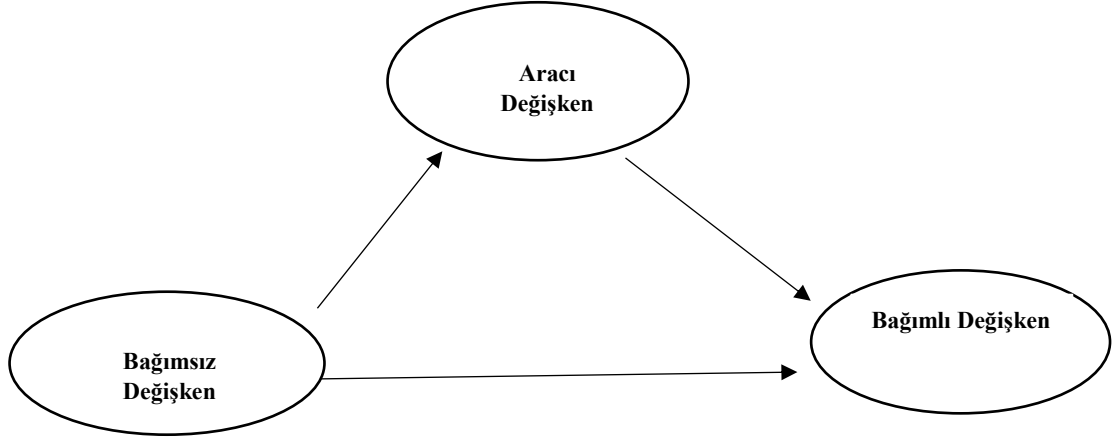
Ana ve Alt Hipotezler			Teorik	İstatistik
H ₁	Kültürel Zeka	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	+
H _{1a}	Üstbilişsel Zeka	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	+
H _{1b}	Bilişsel Zeka	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	Yok
H _{1c}	Motivasyonel Zeka	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	+
H _{1d}	Davranışsal Zeka	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	+

H ₂	Kültürel Adaptasyon	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	+
H _{2a}	Fiziksel Adaptasyon	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	+
H _{2b}	Sosyal Adaptasyon	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	+
H _{2c}	İş Ortamı Adaptasyonu	Akademik performans (Not Ortalaması)	+	Yok

3.13. Kültürel Zeka ile Akademik performans Arasında Kültürel Adaptasyonun Aracılık (Mediating) Etkisi

Son yıllarda bağımsız değişkenle ile bağımlı değişken arasında aracılık rolü üstelenen bir değişken eklenerek yapılan analizler çok popüler hale gelmiştir. Her ne kadar bu çalışmanın temel analizlerinden biri olmasa da bu çalışmada kültürel adaptasyonun, kültürel zeka ve akademik performans arasındaki aracılık rolü analiz edilmiştir. Herhangi bir değişkenin aracılık rolünün analizinde dört aşamadan geçmesi gerekmektedir (Baron & Kenny, 1986). Bu aşamalar:

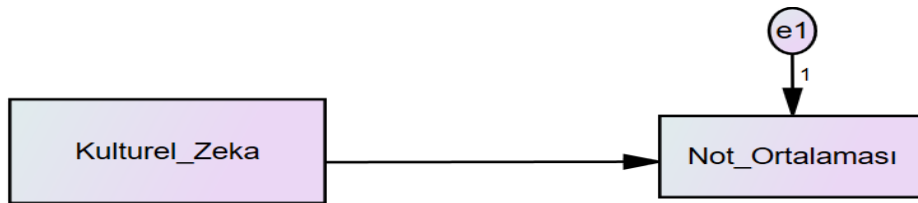
- İlk aşamada, modelde bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki anlamlı etkisi analiz edilir.
- İkinci aşamada, modelde yer alan bağımsız değişkenin aracı değişken üzerindeki anlamlı etkisi analiz edilir.
- Bir sonraki aşamada, modelde yer alan aracı değişkenin bağımlı değişken üzerindeki anlamlı etkisi analiz edilir.
- En son aşamada, aracı değişkenin regresyon analizine dahil edilir ve ilk aşamada elde edilen bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki anlamlı etkisinin anlamlı olarak azalması (kısmi aracılık) ya da yok olması (tam aracılık) beklenir (Baron & Kenny, 1986).

Şekil 3.9: Aracılık Testi Genel Modeli

Bu çalışmada, kültürel adaptasyonun, kültürel zeka ve akademik performans (not ortalaması) arasındaki aracılık rolü inceleneceği için analiz kapsamında aşağıdaki dört aşama tek tek analiz edilmiştir.

- İlk aşamada, kültürel zekanın akademik performans (not ortalaması) üzerindeki anlamlı etkisi,
- İkinci aşamada, kültürel zekanın kültürel adaptasyon üzerindeki anlamlı etkisi,
- Bir sonraki aşamada, kültürel adaptasyonun akademik performans (not ortalaması) üzerindeki anlamlı etkisi analiz edilmiştir.
- En son aşamada ise kültürel adaptasyon aracı değişkeni regresyon analizine dahil edilmiş ve ilk aşamada elde edilen kültürel zekanın akademik performans (not ortalaması) üzerindeki anlamlı etkisinin anlamlı olarak azalıp azalmadığı ya da yok olup olmadığı incelenmiştir.

Şekil 3.10: Aracılık Testi İlk Aşama Modeli

Tablo 3.18: Modeldeki İlişkiler ve Katsayıları

			Tahmin	Standart Hata	C.R.	P
Not Ortalaması	<---	Kültürel Zeka	,398	,113	3,505	***

Baron ve Kenny'a (1986) göre, aracılık etkisi analizinin ilk aşamasında kültürel zeka ile akademik performans (not ortalaması) arasında anlamlı etkinin olması gerekir. Analizin sonucunda kültürel zeka ile akademik performans (not ortalaması) arasında anlamlı ve pozitif ($\beta = 0.398$) bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

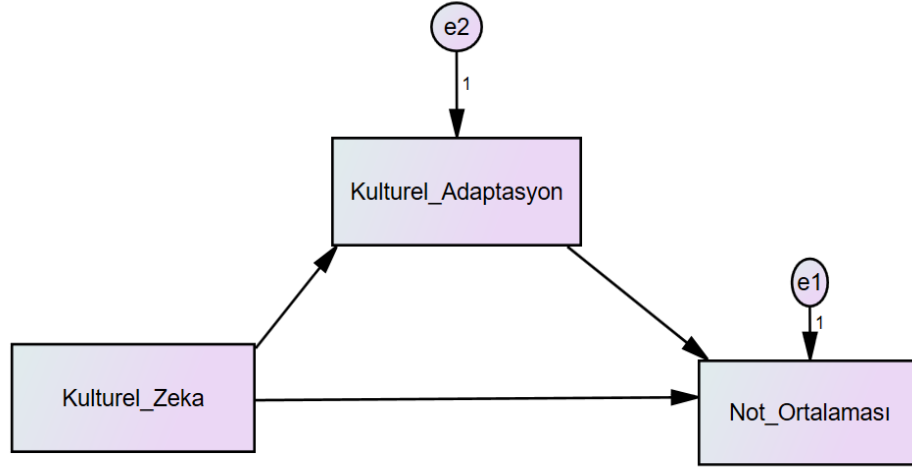
Araştırmanın ikinci, üçüncü ve dördüncü aşama aynı anda gerçekleştirilmiştir ve sonuçları Tablo 3.19'de özetlenmiştir.

Tablo 3.19: Modeldeki İlişkiler ve Katsayıları

			Tahmin Katsayısı	Standart hata	C.R.	P
Kültürel Adaptasyon	<---	Kültürel Zeka	,395	,069	5,728	***
Not Ortalaması	<---	Kültürel Zeka	,306	,119	2,561	,010
Not Ortalaması	<---	Kültürel Adaptasyon	,233	,103	2,266	,023

Baron ve Kenny'e göre, ikinci ve üçüncü aşamada kültürel adaptasyon ile kültürel zeka ve akademik performans (not ortalaması) arasında anlamlı etkilerin olması gerekmektedir. Yapılan analiz sonucunda kültürel zeka ile kültürel adaptasyon arasında pozitif ve anlamlı ($\beta = 0.395$), kültürel adaptasyon ile akademik performans (not ortalaması) arasında anlamlı ve pozitif ($\beta = 0.233$) etkiler tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre Baron ve Kenny'in ikinci ve üçüncü aşaması sağlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, kültürel adaptasyon aracı değişken olarak alındığında, kültürel zeka ile akademik performans (not ortalaması) arasında etkinin hala anlamlı olduğu fakat etki düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir. Diğer bir değişle kültürel zeka ile akademik performans (not ortalaması) arasında kültürel adaptasyonun kısmi aracılık etkisi olduğu söylenebilir. Analizin son aşamasında bu kısmi etki Sobel testi ile sınanmıştır. Sobel testi sonucunda p değeri 0.05'ten küçük çıkmıştır. Diğer bir

değişle kültürel zeka ile akademik performans (not ortalaması) arasında kültürel adaptasyonun kısmi aracılık etkisi kanıtlanmıştır.

Şekil 3.11: Kültürel Adaptasyonun Aracılık Testi İkinci Aşama Modeli

3.14. Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Sınanması

Araştırmanın son analiz aşamasında araştırma katılımcılarının sosyo-demografik özellikleri göre kültürel zeka ve kültürel adaptasyon değişkenleri Bağımsız Örnek T Testi (Independent Sample t Test) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir.

3.14.1 Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Analiz Edilmesi

Bu aşamada, kültürel zeka, kültürel adaptasyon ve alt boyutlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre bağımsız örnek t testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.20’de kısaca özetlenmiştir.

Tablo 3.20: Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Analizin Sonuçları

	Cinsiyet	N	Aritmetik Ort.	Std. Sapma	t değeri	p değeri
Kültürel Adaptasyon	Kadın	145	3,4767	,62575	,560	,586
	Erkek	108	3,4359	,49406		
Fiziksel Adaptasyon	Kadın	145	3,4788	,65477	,541	,589
	Erkek	108	3,4365	,55683		
Sosyal Adaptasyon	Kadın	145	3,4707	,71413	,316	,752
	Erkek	108	3,4421	,70843		
İş Adaptasyonu	Kadın	145	3,4805	,82297	,541	,589
	Erkek	108	3,4290	,63483		
Kültürel Zeka	Kadın	145	3,8796	,51991	,244	,807
	Erkek	108	3,8643	,45433		
Üstbilişsel Zeka	Kadın	145	4,2184	,71295	,305	,760
	Erkek	108	4,1914	,67472		
Bilişsel Zeka	Kadın	145	3,3632	,72772	-,680	,497
	Erkek	108	3,4228	,63452		
Motivasyonel Zeka	Kadın	145	4,0776	,68561	,124	,901

	Erkek	108	4,0671	,6326 5		
Davranışsal Zeka	Kadın	145	3,8593	,7382 9	,923	,357
	Erkek	108	3,7759	,6718 5		
Not Ortalaması	Kadın	145	4,08	,829	-,245	,806
	Erkek	108	4,11	1,008		

Yapılan bağımsız örnek t testi sonucuda, kadın ve erkeklerin kültürel zeka ve kültürel adaptasyon düzeylerinde anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir ($p>0.05$)

3.14.2 Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Analiz Edilmesi

Bu aşamada, kültürel zeka, kültürel adaptasyon ve alt boyutlarının katılımcıların yaş gruplarına göre tek yönlü varyans testi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.21’de kısaca özetlenmiştir.

		N	Arit. Ort.	Std. Sap.	F değeri	p değeri
Kültürel Adaptasyon	18-24	118	3,4776	,61293	,192	,942
	25-31	94	3,4516	,55794		
	32-38	31	3,4560	,49833		
	39-45	4	3,2589	,26397		
	46 ve üzeri	6	3,3690	,59787		
Fiziksel Adaptasyon	18-24	118	3,5048	,66422	,556	,695
	25-31	94	3,4088	,59203		
	32-38	31	3,5023	,50016		
	39-45	4	3,2143	,24744		
	46 ve üzeri	6	3,3571	,67461		
Sosyal Adaptasyon	18-24	118	3,4703	,75474	,108	,980
	25-31	94	3,4707	,67785		
	32-38	31	3,4032	,72076		
	39-45	4	3,3125	,23936		
	46 ve üzeri	6	3,4167	,60553		
İş Adaptasyonu	18-24	118	3,4576	,75711	,130	,971
	25-31	94	3,4752	,79348		
	32-38	31	3,4624	,63056		
	39-45	4	3,2500	,56928		
	46 ve üzeri	6	3,3333	,63246		
Kültürel Zeka	18-24	118	3,9073	,46599	2,161	,074
	25-31	94	3,8415	,47085		
	32-38	31	3,8321	,53080		
	39-45	4	3,3781	,94928		
	46 ve üzeri	6	4,2361	,59850		
Üstbilişsel Zeka	18-24	118	4,2514	,59427	1,948	,103
	25-31	94	4,2092	,71339		
	32-38	31	4,0323	,88341		
	39-45	4	3,5833	1,25831		
	46 ve üzeri	6	4,6111	,53403		
Bilişsel Zeka	18-24	118	3,4280	,64365	,987	,415

	25-31	94	3,2961	,74381		
	32-38	31	3,5108	,69380		
	39-45	4	3,1667	,59317		
	46 ve üzeri	6	3,5833	,67289		
Motivasyonel Zeka	18-24	118	4,1144	,66155	1,676	,156
	25-31	94	4,0691	,64279		
	32-38	31	3,9919	,62077		
	39-45	4	3,3125	1,14337		
	46 ve üzeri	6	4,2500	,70711		
Davranışsal Zeka	18-24	118	3,8356	,70195	1,726	,145
	25-31	94	3,7915	,67069		
	32-38	31	3,7935	,77198		
	39-45	4	3,4500	,98489		
	46 ve üzeri	6	4,5000	,83666		

Tablo 3.21: Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Analizin Sonuçları

Yapılan tek yönlü varyans testi (ANOVA) sonucunda, çeşitli yaş gruplarına dahil katılımcıların kültürel zeka ve kültürel adaptasyon düzeylerinde ve alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir ($p>0.05$).

3.14.3 Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Geldikleri Coğrafi Bölgeye Göre Analiz Edilmesi

Bu aşamada, kültürel zeka, kültürel adaptasyon ve alt boyutlarının katılımcıların geldikleri coğrafi bölgeye göre tek yönlü varyans testi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.21’de kısaca özetlenmiştir

Tablo 3.21: Kültürel Zeka, Kültürel Adaptasyon ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Geldikleri Coğrafi Bölgeye Göre Analizin Sonuçları

		N	Arit. Ort.	Std. Sap.	F değeri	p değeri
Kültürel Adaptasyon	Avrupa	33	3,4976	,55226	3,313	,021
	Afrika	100	3,5242	,60722		
	Asya	106	3,3454	,52514		
	Diğer	14	3,7670	,56951		
Fiziksel Adaptasyon	Avrupa	33	3,5887	,62958	2,950	,033
	Afrika	100	3,4543	,63997		
	Asya	106	3,3774	,57285		
	Diğer	14	3,8367	,55993		
Sosyal Adaptasyon	Avrupa	33	3,5000	,61872	1,613	,187
	Afrika	100	3,5050	,72907		
	Asya	106	3,3632	,70806		
	Diğer	14	3,7500	,74679		
İş Adaptasyonu	Avrupa	33	3,4040	,70098	3,838	,010
	Afrika	100	3,6133	,78241		
	Asya	106	3,2956	,70871		
	Diğer	14	3,7143	,65185		
Kültürel Zeka	Avrupa	33	3,9427	,52581	2,436	,065
	Afrika	100	3,9198	,44372		
	Asya	106	3,7825	,50439		
	Diğer	14	4,0607	,57067		
Üstbilişsel Zeka	Avrupa	33	4,5455	,61699	5,129	,002
	Afrika	100	4,2133	,72555		
	Asya	106	4,0597	,66475		
	Diğer	14	4,4762	,56560		
Bilişsel Zeka	Avrupa	33	3,4646	,64652	,295	,829
	Afrika	100	3,3800	,71070		
	Asya	106	3,3601	,68241		
	Diğer	14	3,4881	,72638		
Motivasyonel Zeka	Avrupa	33	4,1061	,77568	1,674	,173
	Afrika	100	4,1700	,58049		

	Asya	106	3,9670	,68580		
	Diğer	14	4,1071	,69831		
Davranışsal Zeka	Avrupa	33	3,6545	,74039	2,815	,040
	Afrika	100	3,9160	,63512		
	Asya	106	3,7434	,75126		
	Diğer	14	4,1714	,69662		

Yapılan tek yönlü varyans testi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların geldikleri coğrafi bölgelere göre kültürel adaptasyon düzeylerinde, kültürel adaptasyonun alt boyutlarından fiziksel adaptasyon ve iş ortamı adaptasyonu düzeylerinde ve kültürel zekanın alt boyutlarından üstbilişsel zeka ve davranışsal zeka boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Kültürel zeka düzeyi ve diğer alt boyutlarda ise anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir ($p > 0.05$).

Bir sonraki aşamada farklılıkların nereden kaynaklandığını belirlemek için Scheffe testi uygulanmış ve Afrika'dan gelen öğrencilerin Asya'dan gelen öğrencilere göre Türkiye'ye daha rahat adapte oldukları saptanmıştır. Ayrıca Avrupa'dan gelen öğrencilerin üstbilişsel ve davranışsal zeka düzeylerinin Asya'dan gelen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kültürel zekâ kavramı günümüzde henüz yeni bir kavram olduğundan farklı kültürlerde ki birçok ülkede gerçekleştirilen araştırmalar ile geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Kültürlerarası çeşitliliği başarılı bir şekilde yönetebilmek için farklı şekilde stratejiler önerilmiştir. Kültürlerarası iletişimde farklılıkların yönetilmesi için yeni bir strateji yolu olarak kullanılabilir bir kavram olan kültürel zeka olgusu, tezde detay olarak incelenmiştir.

Kültürel Zekâ, çokkültürlü ortamlarda bulunan bireyin yeni kültürel ortamlara uyum sağlayabilme yeteneğidir. Özellikle gerek iş yaşamı, gerek eğitim, gerekse yaşam koşulları dolayısıyla zorunlu ya da isteğe bağlı olarak farklı kültürler ile etkileşim halinde olacak bireylerin sahip olmaları gereken bir yetenektir. Bu yeteneğin olması çokkültürlü ortamlarda başarılı bir iletişim sağlanmada büyük rol oynamaktadır. Yapılan araştırmalarda kültürlerarası çatışmaların olmasında ki temel sebeplerden biri de kültürlerarası başarı için olması gereken yetenekten yoksun olunmasıdır. Bu araştırma sonucu kültürel zeka kavramının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Kültürel zekanın etkileşiminde önemli olan diğer bir kavram ise kültürel adaptasyondur. Kültürel adaptasyon, bireyin farklı bir kültüre adapte olabilme süreci ve bu sürecin yaşamında ki davranışlarına yansması olarak tanımlanmaktadır.

Crowne (2008) araştırmasında, yurtdışında herhangi bir sebepten dolayı bulunan bireylerin farklı kültürler ile etkileşim halinde olmasının kültürel zekâlarına olumlu olarak katkı sağladığı sonucuna varmıştır. Aynı şekilde bu çalışmada da öğrencilerin hepsi farklı ülkelere Türkiye'ye gelip kültürlerarası etkileşimde bulduklarından kültürel zekâ seviyeleri yüksektir.

Sonuç olarak kültürel zeka olgusu, başarılı kültürler arası iletişim için kültürel zekanın geliştirilmesi ve etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Kültürel zeka olgusuna sahip olan bireyler farklı kültürlerden kaynaklanabilecek sorunları rahatlıkla

halledebilecekler ve bu etkileşimden doğan süreçlerden olumlu gelişimler göstereceklerdir.

Gelecekte farklı kültürlerde başarılı olan bireyler kültürel zeka seviyelerini artıranlar olacaklardır. Bu sebepten bireyler, kültürel zeka olgusunu edinmeli ve etkin olarak kullanmalıdırlar.

Bu tez çalışması kültürlerarası iletişim ve adaptasyon alanında yeni bir kavram olan kültürel zekâ ve kültürel adaptasyonun akademik performans ile ilişkisini ortaya koymak üzere gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma Türkiye’de yer alan 1 devlet ve 4 vakıf üniversitenin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören lisans, yüksek lisans ve doktora da 275 yabancı uyruklu öğrenciye dağıtılmış olup, 253 yabancı öğrenciden eksiksiz ve doğru yanıtlar alınmıştır.

Söz konusu araştırmada genel olarak katılımcıların kültürel zeka düzeylerinin (3.87), kültürel adaptasyon düzeylerinden yüksek olduğu görülmektedir. Kültürel zeka, alt boyutları ve performansa ilişkisine baktığımızda ise katılımcıların üstbilişsel zeka düzeylerin yüksek, bilişsel zekalarının ise nispeten düşük olduğu görülmektedir. Kültürel adaptasyon alt boyutlarının tümünün hemen hemen aynı düzeyde olduğu görülmektedir.

Araştırmada ana hipotezler, kültürel zeka ve kültürel adaptasyon bağımsız değişkeni ile akademik performans (not ortalaması) bağımlı değişkeni arasında kurulmuştur. Araştırmaya ilişkin iki temel hipotez vardır. Bunlar:

H₁: Kültürel zekanın akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H₂: Kültürel adaptasyonun akademik performans üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Analiz sonucunda, kültürel zeka ile akademik performans arasında pozitif ve anlamlı, kültürel adaptasyon ile akademik performans arasında yine pozitif ve anlamlı etkiler tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle araştırmanın H1 ve H2 hipotezleri kabul edilmiştir.

Kültürel zekanın dört alt boyutu (Üstbilişsel zeka, bilişsel zeka, motivasyona zeka, davranışsal zeka) ve kültürel adaptasyonun üç boyutunun (fiziksel adaptasyon, sosyal adaptasyon, iş ortamı adaptasyonu) akademik performans üzerindeki etkilerini çalışmaya ait alt hipotezler olarak incelenmiştir.

Kültürel zekânın, üstbilişsel zeka, motivasyonel zeka) ve davranışsal zeka boyutları ile akademik performans (not ortalaması) arasında pozitif ve anlamlı etkiler tespit edilmiştir. Bilişsel zeka alt boyutunun ise akademik performansı (not ortalamasını) etkilemediği görülmektedir. Kültürel adaptasyonun, fiziksel adaptasyon ve sosyal adaptasyon alt boyutların akademik performansı (not ortalaması) pozitif ve anlamlı olarak etkilediği, iş ortamı adaptasyonun akademik performans (not ortalaması) üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Yapılan analizlerin sonucunda kültürel zeka ve kültürel adaptasyonun akademik performansı anlamlı ve pozitif olarak etkilediği saptanmıştır. Sadece kültürel zekanın “Bilişsel Zeka” boyutunda ve kültürel adaptasyonun “İş Odaklı Adaptasyon” boyutlarında anlamlı etkiler tespit edilememiştir. Elde edilen bulgular daha önceki yapılan benzer çalışmaların sonuçlarını destekleyici niteliktedir (Ang ve diğerleri, 2004; Ang ve diğerleri, 2007; Kaimar ve diğerleri, 2001; Lee & Vorst, 2010).

Kültürel zeka ile akademik performans arasında kültürel adaptasyonun aracılık (mediating) etkisi analiz edilmiş ilk aşamada kültürel zeka ile akademik performans arasında anlamlı ve pozitif ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir aşamada kültürel adaptasyon aracı değişken olarak alındığında, kültürel zeka ile akademik performans arasında etkinin olup olmadığı, azalıp azalmadığına bakılmış olup, hala anlamlı olduğu fakat etki düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir. Sobel testi ile de bu etki analiz edildiğinde kültürel zeka ile akademik performans arasında kültürel adaptasyonun kısmi aracılık etkisi kanıtlanmıştır.

Yapılan tüm bu analizler sonucunda genel olarak katılımcıların kültürel zeka düzeylerinin, kültürel adaptasyon düzeylerinden yüksek olduğu, kültürel zeka ve kültürel adaptasyonun akademik performansı anlamlı ve pozitif olarak etkilediği saptanmıştır.

Araştırmada çıkan bu sonuçlar kültürel zekâ alanında yapılacak olan ileriki çalışmalar için yol gösterici olup, çeşitli öneriler sunulmaktadır.

Bireylerin kendi kültürü dışında ki kültürel farklılıkları kabul edip, adaptasyon sürecinde o kültürde bulunanlarla, etkileşim halinde olması etkili olacaktır.

Kültürlerarasında etkileşimin en önemli unsuru olan ve uyumu sağlamaya faydası olan en önemli etken içinde bulunulan kültürün dil bilgisidir. Bu sebepten ki katılımcıların içinde buldukları kültürün diline iyi bir şekilde hakim olmaları gerekmektedir.

İleride yapılacak olan çalışmalarda ise, kültürel zekânın bireylerde ki kişiliğe olan etkisi araştırılabilir. Bu çalışma ile birlikte bireylerin farklı kültürel ortamlarda bulunmaları kişiliklerine nasıl bir etkisi olduğu araştırılabilir.

Bu çalışmada kültürel zeka ve kültürel adaptasyonun akademik performans ile ilişkisi incelenmiştir. Bir sonraki araştırmalarda kültürel zekanın boyutları ayrı ayrı incelenebilir.

KAYNAKÇA

Acaray, A. (2014). *Örgüt Kültürü, Örgütsel Sessizlik ve İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Akal, http://www.ydk.gov.tr/seminerler/performans_yonetimi/performansyonetimi.html, 2005.

Aksoy, Z. (2003). *Kültürel Zeka ve Çokkültürlü Ortamlardaki Rolü*, (Doktora Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ang, Soon, Linn, Van Dyne, Christine Koh, Kee, NG, Klaus. J. Templer, Cherly, TAY, ve Anand, N., Chandrasekar, (2007), “Cultural Intelligence: Its Measurement and Effects on Cultural Judgment and Decision Making, Cultural Adaptation, and Task Performance”, *Management and Organization Review*, 3(3), ss.335-371.

Arastaman, G. (2017). *Kültürel Zeka Ölçeğinin (KZÖ) Türk Akademisyenler Üzerinde Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. A study of validity and reliability*.

Arslantürk, Zeki ve M. Tayfun Amman (2000). *Sosyoloji: Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler*, İstanbul, Kaknüs Yayınları.

Aslan, Ş. (2009). *Duygusal Zeka Kavramı ve Kapsamı*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Ay, S. (2003). *Okuma Stratejileri ile Çoklu Zeka Kuramının İlişkilendirilmesi*, (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bakan, İ. (2003). *Dış Ticarete İletişim, Dış ticaret işlemler ve uygulamalar*. Konya.

- Baron, R.M.-Kenny, D.A. (1986), The Moderator-Mediator Variable Distinction İn Social Psychological Research: Conceptual, Strategic, And Statistical Considerations, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 51, s. 1173–1182.
- Başaran, B. I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zekâ Kuramı: Bir inceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, 5(1).
- Bennett, Milton J. (1998). Intercultural Communication: A Current Perspective, Basic Concepts of Intercultural Communication: Selected Readings, Ed. Milton J. Bennett, Maine, Intercultural Press, ss.1-34, <http://www.mairstudents.info/prelim.pdf>.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures, *International Journal of Intercultural Relations*, 29 (6) 697–712.
- Berry, John, W. & Colleen, Ward, (2006), “Commentary on "Redefining Interactions Across Cultures and Organizations”, *Group & Organization Management*, 31, (1), ss.64-78
- Berry, J.W. (1998). Intercultural Relations in Plural Societies, *Canadian Psychology*, 40, No:1.
- Bozkurt, G. (2011). *Kültürün Abc’si* (5.Baskı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul. S86
- Bozkurt, G. (1974). *İnsan ve Kültür* (2.Baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul. s102.
- Capraz, B., Kesken, J., Ayyıldız, N. A., ve Derya, İ. L. İ. C. (2009). “Yönetmel Zeka” Ya Doğru: Yönetmel Zeka ve Bileşenlerini Tanımlamaya Yönelik Kavramsal Bir Çalışma. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 9(1), 187-211.
- Cokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Pegem Akademi, Ankara.

- Çevik, A. "Göç ve Psikososyal Sonuçları", 2010,
<https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=19475> erişim tarihi:
28.01.2018.
- Demirel, H. G., ve Kışman, Z. A. (2014). Kùltürler Arası Liderlik. *Electronic Turkish Studies*, 9(5).
- Erkuş, A. Zeka konusundaki Son Gelişmeler- I Yaşam Boyu Öğrenme ve Başarıda Zekanın Rolü, *Türk Psikolojisi Bülteni*, Sayı:12, 1999.
- Eroğlu, E. (2003). *Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının Yapısal Eşitlik Modeli İle Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Earley, P. Christopher, Soon Ang ve Joo-Seng Tan (2006). CQ: Developing Cultural Intelligence at Work, California, Stanford University Pres.
- Ersoy, A. ve Ehtiyar, R. (2015). Kùltürel Farklılıkların Yönetiminde Kùltürel Zekânın Rolü: Türk ve Yabancı Yöneticiler Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26(1), s-43.
- Görür, F. (2005). Akademik Performans ve İnsan. Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F., Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü IV, <http://www.isguc.Org/fatma1.htm>, Kasım.
- Gülner, B., Balcı, Ş. (2011). Yeni Medya ve Kùltürleşen Toplum, Konya: Literatürk Yayınları.
- Güney, S. (2000). Davranış Bilimleri. (2. Baskı).39. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürbüz, S. ve Yüksel, M. (2011). Çalışma Ortamında Duygusal Zekâ: İş Akademik Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 174-190.

Güvenç, B. (2002). *Kültürün ABC'si*, 2. baskı, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

Güvenç, B. (2010). *İnsan ve Kültür*, İstanbul, Boyut Yayıncılık.

Hair, J. F.; Black, W. C.; Babin, B. J.; Andersan, R. E. (2010). Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Andersan, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis (Seventh Ed)*. New Jersey: Pearson Prentice Hall. <http://doi.org/10.1016/j.ijpharm.2011.02.019>. Pearson Prentice Hall, New Jersey.

İlhan, M. ve Çetin, B. (2014). Kültüre Zekâ Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 94-114.

Kalkandelen, H. (1997). *Örgütlerde Yeniden Yapılanma ve Norm Kadro*, Ankara: Anı Yayınları.

Karaman, S. Y. (2018). *Sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim duyarlılığı*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Konate, T. (2018). *Yabancı Öğrencilerin Kültürel Uyumunda Kültürel Zekanın Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Korkmaz, H. (2001). Çoklu zekâ kuramı tabanlı etkin öğrenme yaklaşımının öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 26(119).

Köse, N. (2016). *Erasmus Programının Kültürel Zekâ Üzerine Etkisinde Demografik Özelliklerin Rolü*. (Yüksek Lisans Tezi) Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Livermore, D. (2010). *Leading with Cultural Intelligence: The New Secret to Success*, New York, Amacom.

- Livermore, D. (2011). *The Cultural Intelligence Difference: Master the One Skill You Can't Do in Today's Global Economy*, New York, Amacom.
- Luecke, R., *Performans Yönetimi*, Çeviren: Aslı Özer, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008.
- Macionis, S., & Plummer, K. (1997). *Sociology: A Global Introduction*.
- Martin, J. N., & Nakayama, T. K. (2013). *Intercultural communication in contexts*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Memduhoğlu, H. B. (2008). *Ulusal, Küresel ve Örgütsel Bağlamda Farklılıkları Yönetme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Mercan, N. (2016). *İşletmelerde Kültürler Arası Yönetim ve Kültürel Zeka (Kültürler Arası Farklılık Eğitim Modeli (1.Baskı)*, Detay Yayıncılık, İstanbul.
- Mercan, N. (2015). *Çok Kültürlü Ortamlarda Kültürel Zekânın Kültürler Arası Duyarlılık İle İlişisine Yönelik Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi: AMOS Uygulamaları*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Özkalp, E. ve Kırel, Ç. (2001). *Örgütsel Davranış*. Eskişehir: Etam A.S Matbaa Tesisleri.
- Palmer, G. (2003). *Diversity Management, Past, Present And Future*. *Asia Pacific Journal of Human Resources* , 41 (1), 13-24.
- Paul, R. & Elder, L. (2006). *Critical Thinking: The Nature of Critical and Creative Thought, Part II*. *Journal of Developmental Education*, 30(2), 34-35.

Plum, Elisabeth (2009). “Cultural Intelligence: The Art of Leading Cultural Complexity”, Proceedings of IWIC’09, February 20–21, 2009, California-USA.

Podsakoff, P.M.-Mackenzie, S.B.-Lee, J.Y.- Podsakoff, N.P. (2003), “Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies”, Journal of Applied Psychology, 88, s. 879–903.

Polat, İ., ve Kılıç, E. (2013). Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim ve Çokkültürlü Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1).

Polat, S. (2012). Farklılıklar Yönetimi İçin Gerekli Örgütsel Değerler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1397-1418.

Saban, A. (2005). Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s.4.

Sabuncuoğlu, Z. (2005). Örgütsel Psikoloji. Bursa: Alfa Aktuel Bas. Yay. Dağ. Ltd. Şti.

Sadeghian, Elham, (2011), “Presentating of the Effectual Cultural Intelligence Model of Manager on Effectiveness Iran Khodro Organization of Iran”, European Journal of Scientific Research, 61 (3), ss. 402-403.

Şahin, F. (2013). *Kültürel Zeka Ölçeği*.

https://www.researchgate.net/publication/281410013_Kulturel_Zeka_Olcegi. (erişim tarihi: 15.10.2018).

Şahin, Birsen (2010). Almanya’daki Türk Göçmenlerin Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, S:55, ss.103-134, çevrimiçi <http://yayinlar.yesevi.edu.tr/files/article/421.pdf> erişim tarihi: 07.04.2011.

Şeker, D. (2015). Göç ve Uyum Süreci: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. Sirkeci, İ ve Yüceşahin, M. (Ed.) Transnational Press, London.

Şimşek, Ö. F. (2007). Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları. Ekinoks Yayınları, Ankara.

Şişman, M. (2007). Örgütler ve Kültürler. (1. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Talu, N. (1999). Çoklu Zeka Kuramı ve Eğitime Yansımaları. Hacettepe Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(15).

Tekinalp, Ş. (2005). Küresel Dünyanın Bunalımı: Çokkültürlülük, Journal of İstanbul Kültür University, s.79.

http://acikerisim.iku.edu.tr/bitstream/handle/11413/249/IKUGuncesiSB_Cilt3Sayi10cak2005SerminTekinalp.pdf?sequence=1&isAllowed=y,

erişim tarihi: 24.03.2018.

Templer, Klaus J., Cheryl, Tay, ve Anand, N., Chandrasekar, (2006), “Motivational Cultural Intelligence, Realistic Job Preview, Realistic Living Conditions Preview, and Cross-cultural Adjustment”, *Group and Organization Management*, 31(1), ss. 154-173.

Tok, E., ve Sevinç, M. (2010). Düşünme Becerileri Eğitiminin Eleştirel Düşünme Ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi. Pamukkale Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27).

Triandis, H. C. (2006). Cultural Intelligence In Organisations, *Group & Organisations Management*, 31 (1), 20-26.

Tutkun, Ö. F. (2006). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesindeki Türkiyeli Öğrencilerin Uyum Sorunları. Kırgız-Türk Manas Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 15.

Ünalp, A. T. (2007). *Küresel İşletmeler ve Küresel İşletmelerde Farklılıkların Yönetiminde Kültürel Farklılıkların Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. İzmir.

Varol, M. (1993). Halkla İlişkiler Açısından Örgüt Sosyolojisine Giriş: Etkili Yönetmel İlişkilerden Saygın Örgüt Kimliğine. 189. Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Ward, C. & Fischer, R. (2008), "Personality, Cultural Intelligence and Cross-cultural Adaptation", İçinde Ang, S. ve Van Dyne, L. (Eds.), *Handbook on Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*, Armonk, NY: M.E., ss. 159-173.

Yeşil, S. (2009). Kültürel Farklılıkların Yönetimi ve Alternatif Bir Strateji: Kültürel zeka. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2009(1), 100-131.

EKLER

ANKET FORMU

Bu anket formu İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yürütülmekte olan '*Kültürel Zeka ve Kültürel Adaptasyonun Akademik Performans Üzerine Etkisi: Üniversitelerdeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Yapılan Bir Araştırma*' başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı olup, üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Şimdiden değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Gözde ŞEN

İşletme Yönetimi Tezli YL.

1- Lütfen size uygun cevabı işaretleyiniz.

KİŞİSEL BİLGİLER							
1	Cinsiyetiniz	Erkek ( )	Kadın ( )				
2	Yaşınız	18-24 ( )	25-31 ( )	32-38 ( )	39-45 ( )	46 ve Üstü ( )	
3	Öğrenim Durumunuz	Lise ( )	Yüksekokul ( )	Fakülte ( )	Yüksek Lisans ( )	Doktora ( )	
4	Kıtanız	Avrupa ( )	Afrika ( )	Balkanlar ( )	Asya ( )	Orta Avrupa ( )	Diğer ( )
5	Not Ortalamanız	1.50-1.99 ( )	2.00-2.49 ( )	2.50-2.99 ( )	3.00-3.49 ( )	3.50-3.99 ( )	

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Farklı kültürel geçmişe sahip insanlarla etkileşim kurarken kullandığım kültürel bilgilerin farkındayım.					
2. Bana yabancı bir kültürden gelen insanlarla etkileşim kurarken kültürel bilgimi ayarlarım.					
3. Kültürlerarası etkileşimlerde kullandığım kültürel bilgimin farkındayım.					
4. Farklı kültürlere sahip insanlarla etkileşim halindeyken, kültürel bilgilerimin doğruluğunu kontrol ederim.					
5. Diğer kültürlerin yasal ve ekonomik sistemlerini bilirim.					
6. Diğer dillerin kurallarını (örneğin; kelime bilgisi, dil bilgisi) bilirim.					
7. Diğer kültürlerin dini inançlarını ve kültürel değerlerini bilirim.					
8. Diğer kültürlerin evlilik yapılarını bilirim.					
9. Diğer kültürlerin sanat ve zanaatlarını bilirim.					
10. Diğer kültürlerin sözel olmayan davranışları (jest ve mimik) ifade etme şekillerini bilirim.					
11. Farklı kültürden insanlarla etkileşim kurmaktan zevk alırım.					
12. Bana yabancı bir kültürün halkı ile karşılaştığımda onlarla kaynaşabilme konusunda kendime güvenirim.					
13. Yeni bir kültüre uyum sağlama sürecinde yaşayacağım stress ile başa çıkabilme konusunda kendime güvenirim.					
14. Yabancı olduğu bir kültürde yaşamaktan hoşlanırım.					
15. Farklı bir kültürdeki alışveriş koşullarına alışabilme konusunda kendime güvenirim.					
16. Konuşma davranışlarımı (örneğin; ses tonu, aksan vb.) kültürlerarası iletişimin gereklerine göre ayarlarım.					
17. Farklı kültürlerarası durumlara uyum sağlamak için duruma göre duraksar ya da sessiz kalırım.					
18. Konuşma hızımı kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					
19. Sözel olmayan davranışlarımı kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					
20. Yüz ifadelerimi kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.					

Kültürel Adaptasyon					
	Hiç uyumlu değil	Çok az uyumlu	Biraz uyumlu	Uyumlu	Çok uyumlu
Genel yaşam koşulları	1	2	3	4	5
Barınma imkânları	1	2	3	4	5
Yiyecek	1	2	3	4	5
Alışveriş	1	2	3	4	5
Yaşam maliyeti	1	2	3	4	5
Eğlence/rekreasyon tesis ve olanakları	1	2	3	4	5
Sağlık tesisleri	1	2	3	4	5
Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla sosyalleşme	1	2	3	4	5
Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla her gün karşılıklı etkileşimde bulunma	1	2	3	4	5
Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla iş dışında etkileşimde bulunma	1	2	3	4	5
Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla konuşma	1	2	3	4	5
Özel iş sorumlulukları	1	2	3	4	5
Performans standartları ve beklentiler	1	2	3	4	5
Yönetmelik sorumluluklar	1	2	3	4	5

11.10.2018 tarihli ve 2018/06 sayılı Etik Kurul Kararı ekidir.

 Istanbul Zaim Üniversitesi	İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU															
ARAŞTIRMA ETİK KURUL ONAY FORMU																
Tarih:	11/10/2018															
Sayı:	2018/06															
Ekler:	EK-1: Kültürel Zeka ve Kültürel Adaptasyon Anket Ölçekleri															
Yer:	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rektörlüğü Yazı İşleri Müdürlüğü															
İlgi:	Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 07.09.2018 tarihli ve 4454 sayılı yazısı.															
Katılımcılar:	<table border="0"><tr><td>1. Prof. Dr. Nasuh USLU</td><td>Kurul Başkanı/Rektör Yardımcısı</td></tr><tr><td>2. Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ</td><td>Üye/Dekan V.</td></tr><tr><td>3. Prof. Dr. Mehmet KUTLU</td><td>Üye/Dekan V.</td></tr><tr><td>4. Prof. Dr. Mustafa ATEŞ</td><td>Üye/Dekan V.</td></tr><tr><td>5. Prof. Dr. Ömer ÇAHA</td><td>Üye/Müdür V.</td></tr><tr><td>6. Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU</td><td>Üye/Öğretim Üyesi</td></tr><tr><td>7. Bilal ŞAMAT</td><td>Üye/Hukuk Müşaviri</td></tr></table>		1. Prof. Dr. Nasuh USLU	Kurul Başkanı/Rektör Yardımcısı	2. Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ	Üye/Dekan V.	3. Prof. Dr. Mehmet KUTLU	Üye/Dekan V.	4. Prof. Dr. Mustafa ATEŞ	Üye/Dekan V.	5. Prof. Dr. Ömer ÇAHA	Üye/Müdür V.	6. Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU	Üye/Öğretim Üyesi	7. Bilal ŞAMAT	Üye/Hukuk Müşaviri
1. Prof. Dr. Nasuh USLU	Kurul Başkanı/Rektör Yardımcısı															
2. Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ	Üye/Dekan V.															
3. Prof. Dr. Mehmet KUTLU	Üye/Dekan V.															
4. Prof. Dr. Mustafa ATEŞ	Üye/Dekan V.															
5. Prof. Dr. Ömer ÇAHA	Üye/Müdür V.															
6. Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU	Üye/Öğretim Üyesi															
7. Bilal ŞAMAT	Üye/Hukuk Müşaviri															
Planlanan araştırma önerisi özeti aşağıdaki gibidir.																
Araştırmanın Başlığı:	Kültürel Zekanın, Kültürel Adaptasyon ve Performans Üzerine Etkisi: Üniversitelerdeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Yapılan Bir Araştırma															
Araştırmacılar ve adres bilgisi:	İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Gözde ŞEN Yeniğün Mah. 611.Sok. No:19 Bağcılar/İSTANBUL															
Araştırmanın Süresi (ay):	Araştırmanın süresi 1 ay olacak şekilde planlanmıştır.															
Araştırmanın Amacı:	Araştırmanın amacı, Türkiye'de eğitim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin, buldukları kültüre olan uyumları ve performanslarının kültürel zekaya olan etkisinin araştırılması. (Performans göstergesi olarak ağırlıklı not ortalamaları (GPA) değerlendirilecek)															
Araştırmada Kullanılacak Ölçme Araçları (adları):	Kültürel Zeka ve Kültürel Adaptasyon Ölçeği															
Araştırmaya Katılacak Denek Sayısı ve Nereden Seçileceği:	Araştırmaya katılacak kişi; 300-400 (planlanan). İstanbul'da ki vakıf ve devlet üniversiteleri.															
Araştırmada Deneklerin Nasıl Seçileceği:	Üniversitelerde eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler.															
Uygulamanın veya Ölçeklerin Doldurma Süresi	Ortalama 10 (dk)															

1 / 2

11.10.2018 tarihli ve 2018/06 sayılı Etik Kurul Kararı ektir.

KARAR

**ARAŞTIRMA İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİNİN
ETİK DURUŞUNA AYKIRI DEĞİLDİR.**

Tarih: 11.10.2018

Sayı: 2018/06

İlgi: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 10.10.2018 tarihli ve 5227 sayılı yazısı.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu tarafından hazırlanmıştır.

Başkan
Prof. Dr. Nasuh USLU

Üye
Prof. Dr. Ömer ÇAHA

(izimli)

Üye
Prof. Dr. Mustafa ATEŞ

Üye
Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ

Üye
Prof. Dr. Mehmet KUTLU

Üye

Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU

Üye
Av. Bilal ŞAMAT

ÖZGEÇMİŞ

A. KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Gözde ŞEN

Uyruğu: T.C.

E-mail: gozdesen93@gmail.com

B. EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı,
İşletme Yönetimi Bilim Dalı. -2019.

Lisans: Kastamonu Üniversitesi, İşletme. -2015.

C. İŞ DENEYİMİ

2015 - Halen: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.

D. YAYINLAR

2019 - Kültürel Zekâ ve Kültürel Adaptasyonun ve Akademik Performans Üzerine Etkisi: Üniversitelerdeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Yapılan Bir Araştırma, 15. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Fas.

2017 - Üniversite Öğrencilerinin Marka Bağlılığı, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde Bir Araştırma, II. Uluslararası Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresi, Azerbaycan.

2015- Üniversite Tercihlerinde Öğrencilerin Yararlandıkları Bilgi Kaynaklarının Belirlenmesine Yönelik Kastamonu Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, İGÜSBD 2(2), İstanbul.